

CLUB 4500

BULLETIN

SUPPLEMENT BIJ DUTCH BIRDING

bulletin 6
december 2006

Colofon

januari 2007

Marc Guyt

Hugo de Grootkade 8 SOUS
1052 LP Amsterdam
Marc.guyt@agami.nl

Jan van der Laan

Brouwerstraat 19, 1814 HX Alkmaar
072-5203091
j.vdlaan@freeler.nl

Roy de Haas

Symfoniestraat 21, 1312 ET Almere
036-5362819
Rdehaas4@chello.nl

Postadres

p/a Marc Guyt
Hugo de Grootkade 8 SOUS, 1052 LP Amsterdam
club4500@hotmail.com

De club 4500 stelt zich tot doel het stimuleren en bevorderen van het vogels kijken in de wereld en het op systematische wijze bijhouden van wereldlijsten van Nederlandse vogelaars

De club 4500 is een onderdeel van Dutch Birding Association
Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam

DTP

Arnold Meijer / BLUE ROBIN
Annadwarsstraat 9, 2225 NT Katwijk zh
06 135 98 079
info@bluerobin.nl • www.bluerobin.nl

Foto omslag

Woodland Kingfisher *Halcyon senegalensis*,
Lusaka, Zambia (Bas Haasnoot / www.agami.nl)

VOORWOORD

Het gaat goed met de Club 4500: het bulletin was nog nooit zo dik en we zijn er trots op dat wederom gerenommeerde reizigers bereid zijn gevonden om interessante en levendige stukken te schrijven. Niet alledaagse bestemmingen als Bhutan, Rwanda en Cook Island zullen veel van onze lezers weer stimuleren om ook op zoek te gaan naar zeldzame vogels in allerlei uithoeken. Het pionieren in dit soort landen is een hele uitdaging en uiteraard is dat een van de redenen dat veel vogelaars niet in elkaars kielzog de bekende plekken in de wereld afreizen.

En wat te denken van moeilijke of onmogelijke vogelsoorten die de revue passeren in het artikel van Gerard Ouweneel, iedere vogelaar droomt er van om op een trip een Eskimo Curlew of Pink-headed Duck tegen te komen!

Uiteraard zoeken we voor ons volgend bulletin weer enthousiaste verhalen en we moedigen iedereen aan om ons te benaderen over mogelijke artikelen.

Graag willen we bestuur en redactie van Dutch Birding bedanken voor het mogelijk maken van het jaarlijks meesturen van dit bulletin en het redigeren van de artikelen. In tegenstelling tot vorige edities zal Club 4500 met ingang van dit nummer alleen als PDF beschikbaar zijn. Deze is te downloaden vanaf www.dutchbirding.nl

*Marc Guyt
Roy de Haas
Jan van der Laan*

*Almere, januari 2007
Club4500@hotmail.com*

Toeristische vogelbestemmingen: Goa

Als vogelaar is het soms wel eens lastig aan je vriendin te vertellen, dat je al weer naar een of andere exotische bestemming gaat om je vogellijst aan te vullen. Zo ben ik eind 2004 bijna 3 weken in Venezuela geweest met als hoofddoel een bezoek aan Junglaven. Junglaven ligt in het hart van het tropische regenwoud en het enige wat je daar kunt doen is vogels kijken. Mijn vriendin heeft vlieg angst en uiteraard was een bezoek aan Junglaven met een "riskante" landing in een klein vliegtuig op een grasbaan ergens in de "middle of nowhere" voor haar te veel van het goede en daarom bleef ze thuis. Het was maar goed ook, want in Junglaven ontdekte ik een vogelspin in mijn hut en de muggen waren hier bovendien buitengewoon actief.

Mijn vriendin is, om het mild uit te drukken, matig geïnteresseerd in vogels en soms heb ik het gevoel dat ze alleen maar enthousiast is over mijn hobby om mij een plezier te doen.

Van tijd tot tijd doe ik echter wat water bij de wijn en kies een bestemming die voor ons beiden acceptabel is. Het wordt dan zoeken naar een min of meer bekende toeristische bestemming, die ook de moeite waard is voor een vogelaar. In de loop der jaren is het mij aardig gelukt om nog van dat soort bestemmingen te vinden, maar de spoeling wordt langzamerhand dun. Enkele van die bestemmingen die ik de afgelopen jaren met haar bezocht heb zijn Florida, Gambia, Mexico, de Dominicaanse Republiek, Puerto Rico, Oeganda, Schotland, Vietnam en dit voorjaar Hongarije. Volgend voorjaar gaan we samen naar Israël (Eilat) om daar nog enkele vogel-

soorten te vinden, die ik tijdens mijn eerdere reis naar dit land gemist heb.

Ik ga vrijwel altijd samen met mijn vriend Vital van Gorp op reis en op deze "toeristische" bestemmingen gaat zijn vrouw ook altijd mee. Mijn vriendin en zijn vrouw kunnen het uitstekend met elkaar vinden en dit komt ons uitstekend van pas. Voor dag en dauw zijn Vital en ik meestal op pad en keren dan in de loop van de ochtend terug om gezamenlijk te ontbijten. De rest van de dag gaan we samen op vogeljacht, al zal dit natuurlijk nooit zo fanatiek zijn als we met zijn tweeën op stap zijn. Soms echter blijven we een gehele dag weg terwijl onze vrouwen zich aan het strand vermaken of toeristische trekpleisters gaan bezoeken.

Goa, een voormalige Portugese kolonie, is de

Reuzenzwartkopmeeuwen *Larus ichthyaetus* Goa, India, februari 2001 (Marc Guyt / www.agami.nl)

kleinste deelstaat van India en ligt aan de westkust van het Indische subcontinent aan de Arabische Zee. Het grote voordeel van Goa ten opzichte van de rest van zuidelijk India is, dat het een uiterst populaire zombestemming is in de winter. Goedkope chartervluchten en zeer redelijk geprijsde hotels maken van Goa een aantrekkelijke bestemming om in de winter te bezoeken. Goa is een fraai stukje India met mooie goudgele zandstranden en een frisse zeewind zorgt ervoor dat hier een aangenaam klimaat heerst en het er lang niet zo warm is als in het binnenland. Je weinig in vogels geïnteresseerde metgezellen kunnen zich hier vermaken aan de prachtige stranden, kunnen dagtripjes gaan maken en boottochten maken langs de kust of de Mandovi rivier op.

Een bijkomende heel aantrekkelijke kant van Goa is het eten. In de talloze eettentjes langs het strand kun je overheerlijk eten (zeebanket!). Het massatoerisme langs de kust kent ook zijn schaduwkanten en de zeeschildpadden die hier hun eieren leggen, hebben grote moeite nog ongerepte stranden te vinden en de toekomst van deze dieren wordt ernstig bedreigd. Zo zagen wij een zeeschildpad tevergeefs moeite doen om op het drukke strand van Baga een plek te vinden om haar eieren te leggen.

Goa heeft een grote verscheidenheid aan biotopen met inbegrip van waterrijke gebieden, kust en jungle.

In Goa komen 15 van de in totaal 25 endemen voor, die in zuidelijk India voorkomen, bovendien komen hier 9 van de in totaal 17 soorten voor, die alleen in zuidelijk India en Sri Lanka voorkomen. Goa is dus een aantrekkelijke vogelbestemming ook voor fanatieke wereldtwitchers.

De 15 endemen zijn Red Spurfowl *Galloperdix spadicea*, Grey Junglefowl *Gallus sonneratii*, Nilgiri Wood-Pigeon *Columba elphinstonii*, Malabar Parakeet *Psittacula columboides*, Malabar Grey Hornbill *Ocyrceros griseus*, White-cheeked Barbet *Megalaima viridis*, Spot-breasted Fantail *Rhipidura albogularis*, Malabar Whistling-Thrush *Myiophonus horsfieldi*

dii, Nilgiri Flycatcher *Eumyias albicaudata*, White-bellied Blue-Flycatcher *Cyornis pallipes*, Grey-headed Bulbul *Pycnonotus priocephalus*, Rufous Babbler *Turdoides subrufus*, Malabar Lark *Galerida malabarica*, Crimson-backed Sunbird *Leptocoma minima* en Western Crimson Sunbird *Aethopyga vigorsii*.

Ook de meer in Palearctische soorten geïnteresseerde vogelaar komt hier aan zijn trekken met diverse soorten roofvogels, meeuwen, steltlopers, piepers en *Phylloscopus* zangers die hier overwinteren.

Baga - Beira Mar Hotel

Baga ligt een kleine 20 km ten noordwesten van Panaji (Panjim) de hoofdstad van Goa en is bij uitstek een toeristenplaats. De meeste vogelliefhebbers (vooral Engelsen) proberen een hotel in de omgeving van Baga te vinden en bij voorkeur het Beira Mar Hotel, hoewel ik van diverse hotelgasten begrepen heb dat de accommodatie hier toch nog veel te wensen over laat.

Wij hadden een hotel geboekt in het stadje Candolim enkele kilometers ten zuiden van Baga en betaalden voor deze twee weken ongeveer € 750 per persoon, vliegpreis, hotel en ontbijt waren hierbij inbegrepen. Baga is een drukke, ietwat chaotische, typische Indische toeristenplaats. Je vindt hier tal van hotels, bars, restaurants en winkels evenals in Candolim.

Het Beira Mar Hotel in Baga ligt pal langs een moerasgebied en vanaf het bordes bij het zwembad aan de achterkant van het hotel heb je een prachtig uitzicht over dit moerasgebied. Bij de ingang van dit hotel vind je vele taxi's en een aantal chauffeurs zal zich als gids aanbieden en vele chauffeurs kennen inmiddels precies de plekken waar een vogelaar naar toe wil. Het is een belevenis om in Goa in een taxi rond te rijden.

De taxichauffeur claxonneert aan één stuk door en rijdt vaak als een bezetene tussen de hordes voetgangers, auto's, scooters, riksja's, fietsers, koeien en geiten. De chauffeurs schijnen er een satanisch genoegen in te scheppen om luid

claxonnerend in bochten en vlak voor de top van een heuvel andere auto's in te halen en na zeer korte tijd dank je de goden op je blote knieën dat je geen auto gehuurd hebt.

In de late namiddag verzamelen vogelaars uit alle windstreken zich aan de achterkant van het Beira Mar Hotel om een biertje te drinken, elkaar te vertellen welke vogels zij gemist hebben die dag, maar hopen ook om hier in de schemering Cinnamon Bittern *Ixobrychus cinnamomeus*, Greater Painted-Snipe *Rostratula benghalensi*, Ruddy-breasted Crane *Porzana fusca* en Watercock *Gallinulex cinerea* te zien.

Het is raadzaam om je in te smeren tegen de muggen, die hier massaal voorkomen. In de tuin van het hotel zijn o.a. Blue-tailed Bee-eater *Merops philippinus*, Indian Pitta *Pitta brachyura*, Green Warbler *Phylloscopus trochiloides nitidus* en Black-lored Tit *Parus xanthogenys* te zien.

In de directe omgeving van Baga en Candolim zijn vele goede plekken te vinden, maar geen enkele van deze plekken is beschermd en het zijn vaak kleine gebieden, maar echter toch nog bijzonder vogelrijk.

De meest aantrekkelijke gebieden in de omgeving van Baga of Candolim worden hieronder besproken en de meeste taxichauffeurs weten deze plekken wel te vinden.

De velden rondom Baga

Aan de noordzijde van Baga houdt het massatoerisme min of meer op en de eerste kennisgeving van de meeste vogelaars met de vogels van Goa vindt hier plaats. Achter het Beira Mar Hotel bevindt zich een gebied, dat begrensd wordt door de kustweg en de Baga River. Het gebied bestaat uit droge half in cultuur gebrachte akkers, die in de buurt van Baga steeds natter worden en tenslotte eindigen in een complex van rijstvelden. Probeer de over het algemeen zeer vriendelijke mensen die aan het werk zijn op deze velden, niet al te zeer tot last te zijn.

De algemene vogels van Goa tref je hier aan, maar het gebied is ook bij uitstek geschikt voor leeuweriken, piepers en gorzen, zoals Greater

Short-toed Lark *Calandrella brachydactyla*, Malabar Lark *Galerida malabarica*, Oriental Pipit *Anthus rufulus*, Richard's Pipit *Anthus richardi*, Blyth's Pipit *Anthus godlewskii* (tamelijk gemakkelijk aan de "schushh" roep te herkennen), Olive-backed Pipit *Anthus hodgsoni*, Grey-hooded Bunting *Emberiza buchanani*, Black-headed Bunting *Emberiza melanocephala* en Red-headed Bunting *Emberiza bruniceps*.

Hou de lucht ook goed in de gaten voor roofvogels, want Oriental Honey-Buzzard *Pernis ptilorhynchus*, Booted Eagle *Aquila pennatus* en Laggar Falcon *Falco jugger* zagen wij hier.

Andere vogels die je op je wandeling kunt tegenkomen zijn White-cheeked Barbet *Megalaima viridis*, Eurasian Wryneck *Jynx torquilla*, Chestnut-tailed Starling *Sturnus malabaricus*, Rosy Starling *Sturnus roseus*, Siberian Stonechat *Saxicola maura*, Pied Bushchat *Saxicola caprata*, Paddyfield Warbler *Acrocephalus agricola* en Blyth's Reed-Warbler *Acrocephalus dumetorum*.

Baga Hill

Op loopafstand (1 km) van de overdrukke stranden van Baga bevindt zich ten noorden van de Baga River een bos (jungle), waar een wandeling over de diverse trails de moeite waard is.

Een kleine greep uit de vogels die je hier kunt zien zijn Oriental Honey-Buzzard *Pernis ptilorhynchus*, Red Spurfowl *Galloperdix spadicea*, Vernal Hanging-Parrot *Loriculus vernalis*, Banded Bay Cuckoo *Cacomantis sonneratii*, Blue-faced Malkoha *Phaenicophaeus viridirostris*, White-cheeked Barbet *Megalaima viridis*, Rufous Woodpecker *Celeus brachyurus*, Spot-breasted Fantail *Rhipidura albogularis*, Black-hooded Oriole *Oriolus xanthornus*, Blue-winged Leafbird *Chloropsis cochinchinensis*, Asian Brown Flycatcher *Muscicapa dauurica*, Verditer Flycatcher *Eumyias thalassina*, Tickell's Blue-Flycatcher *Cyornis tickelliae*, Grey-headed Bulbul *Pycnonotus priocephalus*, Grey-breasted Prinia *Prinia hodgsonii*, Tawny-bellied Babbler *Dumetia hyperythra*, Brown-cheeked Fulvetta *Alcippe poioicephala*, Chestnut-shouldered

Bruine Visuil *Bubo zeylonensis* Goa, India, februari 2001 (Marc Guyt / www.agami.nl)

Orange-headed Thrush *Zoothera citrina* Goa, India, februari 2001 (Marc Guyt / www.agami.nl)

Petronia *Petronia xanthocollis*, Thick-billed Flowerpecker *Dicaeum agile*, Pale-billed Flowerpecker *Dicaeum erythrorhynchos*, Purple-rumped Sunbird *Leptocoma zeylonica*, Crimson-backed Sunbird *Leptocoma minima*, Long-billed Sunbird *Cinnirys lotenius* en Western Crimson Sunbird *Aethopyga vigorsii*.

Arpora Forest (Baga Forest)

Eveneens op loopafstand (ca. 2.5 km) van Baga bevindt zich een bos (jungle), wat veel aantrekkelijker en rustiger is dan Baga Hill. Ga vanaf het Marinha Dourada Hotel noordwaarts en sla op de kruising linksaf en na ca. 800m vind je een pad aan de rechterkant van de weg en dit voert het bos in. In dit bos vonden we het nest van een White-bellied Sea-Eagle *Haliaeetus leucogaster* en een Brown Fish-Owl *Ketupa zeylonensis*.

De vogels die je hier kunt zien zijn nagenoeg dezelfde als op Baga Hill. Wij zagen hier o.a. Oriental Honey-Buzzard *Pernis ptilorhynchus*, Vernal Hanging-Parrot *Loriculus vernalis*, Plum-headed Parakeet *Psittacula cyanocephala*, White-cheeked Barbet *Megalaima viridis*, Yellow-crowned Woodpecker *Dendrocopos maharattensis*, Black-rumped Flameback *Dinopium benghalense*, Indian Pitta *Pitta brachyura*, Spot-breasted Fantail *Rhipidura albogularis*, Black-hooded Oriole *Oriolus xanthornus*, Blue-winged Leafbird *Chloropsis cochinchinensis*, Verditer Flycatcher *Eumyias thalassina*, Tickell's Blue-Flycatcher *Cyornis tickelliae*, Grey-headed Bulbul *Pycnonotus priocephalus*, Brown-cheeked Fulvetta *Alcippe poiocephala*, Black-lored Tit *Parus xanthogenys*, Chestnut-shouldered Petronia *Petronia xanthocollis*, Thick-billed Flowerpecker *Dicaeum agile*, Plain Flowerpecker *Dicaeum concolor*, Purple-rumped Sunbird *Leptocoma zeylonica*, Crimson-backed Sunbird *Leptocoma minima*, Purple Sunbird *Cinnirys asiaticus* en Long-billed Sunbird *Cinnirys lotenius*.

Saligao Zor

Slechts op een kwartiertje rijden ten zuidoosten van Baga/Candolim ligt het dorpje

Saligao Zor. In Saligao Zor bevindt zich op een heuvel een klein bos met hoge bomen en een poel, waar de dorpelingen de was doen. Dit is de plek om Brown Wood-Owl *Strix leptogrammica* te zien en de taxichauffeur zal je hier direct naar toe brengen.

Andere vogels die je hier aan kunt treffen zijn Stork-billed Kingfisher *Pelargopsis capensis*, Malabar Whistling-Thrush *Myiophonus horsfieldii*, Brown-breasted Flycatcher *Muscicapa muttui* en Tickell's Blue-Flycatcher *Cyornis pallipes*.

Op het plateau achter de heuvel liggen open velden, heel geschikt voor leeuweriken en piepers en hier zagen we onze enige Indian Peafowl *Pavo cristatus*.

Fort Aguada

Ongeveer 8 km ten zuiden van Baga bevindt zich dit grootste en best bewaarde Portugese bastion aan de monding van de Mandovi rivier. Nabij de kruising met de Candolim Road bij het Ashok Hotel bevindt zich een smal paadje naar een moerasachtige deel en langs dit paadje bevindt zich een heel bekende plek voor de Indian Pitta *Pitta brachyura*. Onder de struiken langs dit paadje houden zich in de winter een of twee Indian Pittas op, die heel dicht te benaderen zijn. Wij maakten video-opnamen van een Indian Pitta op minder dan twee meter afstand van de vogel. Het is hier wel uitkijken waar je loopt, omdat de plaatselijke bevolking de gewoonte heeft hier onder de struiken hun dagelijkse behoefte te doen. Andere soorten die door ons in de omgeving van Fort Aguada werden waargenomen waren Pallid Harrier *Circus macrourus*, White-eyed Buzzard *Butastur teesa*, Pintail Snipe *Gallinago stenura*, White-cheeked Barbet *Megalaima viridis*, Orange-headed Thrush *Zoothera citrina* en Tawny-bellied Babbler *Dumetia hypertythra*.

Morjim Beach

Dit strand ligt aan de uitmonding van de Chapora rivier slechts 8 km van Baga verwijderd. Om dit strand te bereiken moet deze rivier per

pond worden overgestoken bij het plaatsje Siolim.

Bij hoog water zijn hier grote aantallen meeuwen, stern en steltlopers te zien en vooral de meeuwen vormen een uitdaging om op naam te brengen. Soorten die hier gezien worden zijn Heuglin's Gull *Larus heuglini*, Caspian Gull *Larus cachinnans*, Steppe Gull *Larus barabensis*, Great Black-headed Gull *Larus ichthyaetus*, Slender-billed Gull *Larus genei*, Lesser Crested Tern *Sterna bengalensis*, Great Crested Tern *Sterna bergii*, Crab Plover *Charadrius asiaticus*, Small Pratincole *Glareola lactea*, Greater Sandplover *Charadrius leschenaultii* en met geluk Caspian Plover *Charadrius asiaticus*.

Je kunt hier ook dolfijnen zien, maar je maakt meer kans als je een boottocht maakt langs de kust, zoals wij deden.

Maem (Mayer) Lake

Dit meer ligt ca. 35 km ten noordoosten van Panaji en is een populaire bestemming voor toeristen. De eerste gedachte die bij je opkomt als je hier aankomt is, ben ik hier wel op de goede plek. De ingang is heel toeristisch met veel kraampjes en een restaurant. Eenmaal hier voorbij wordt het direct rustiger en verderop langs het meer kom je bijna niemand meer tegen.

Het meer is bijna helemaal omringd door een behoorlijk dicht bos met palmbomen en cashewnotenbomen en een moeilijk begaanbaar pad dat grotendeels overgroeid is, slingert langs de oeverlijn. De Brown Fish-Owl *Ketupa zeylonensis* wordt hier vaak gezien, al kost het wel enige moeite om de vogel te vinden. Let op de vruchten dragende bomen, want als de vruchten rijp zijn wordt zo'n boom veelvuldig bezocht door grote groepen vogels. Wij ontdekten een dergelijke "fruiting tree" en brachten meer dan twee uren aan de voet van deze boom door.

Bezoekers van de "fruiting tree" waren o.a. Black-hooded Oriole *Oriolus xanthornus*, Black-headed Cuckoo-Shrike *Coracina melanoptera*, Asian Fairy-Bluebird *Irena puella*,

Blue-capped Rock-Thrush *Monticola cinclorhynchus*, Orange-headed Thrush *Zosterops citrina*, (Nilgiri) Blackbird *Turdus Merula simillimus*, Brown-cheeked Fulvetta *Alcippe poioicephala* en Bar-winged Flycatcher-Shrike *Hemipus picatus*.

Andere soorten die je onderweg kunt tegenkomen zijn Orange-breasted Pigeon *Treron bicincta*, Pompadour Green-Pigeon *Treron pompadora*, Mountain Imperial-Pigeon *Ducula badia*, Crested Treeswift *Hemiprocne coronata*, Red Spurfowl *Galloperdix spadicea* en Blue-faced Malkoha *Phaenicophaeus viridirostris*.

Carambolim Lake

Dit grote meer in Carambolim ligt ca. 15 km van Panaji vlakbij de oude stad Goa. Dit grotendeels met waterplanten bedekte meer ligt langs een spoorlijn, met aan de oostzijde een strook bomen en struiken. Grote aantallen watervogels verblijven op het meer. Meest talrijk zijn de eenden en de reigers waaronder Lesser Whistling-Duck *Dendrocygna javanica*, Cotton Pygmy-Goose *Nettapus coromandelianus*, Spot-billed Duck *Anas poecilorhyncha*, Baer's Pochard *Aythya baeri*, Indian Pond-Heron *Ardeola grayii* en Striated Heron *Butorides striatus*.

Beide lelielopers Pheasant-tailed Jacana *Hydrophasianus chirurgus* en Bronze-winged Jacana *Metopidius indicus* scharrelen in grote aantallen over de waterplanten in het meer en met het nodige geluk is een Watercock *Gallicrex cinerea* ook nog te zien. Roofvogels zijn voortdurend boven het meer te vinden zoals Brahminy Kite *Haliastur indus* en White-bellied Sea-Eagle *Haliaeetus leucogaster*. Boven het meer zagen we ook onze eerste Lesser Adjutant *Leptoptilos javanicus* thermieken.

Check de randen van het meer voor steltlopers, piepers en kwikstaarten. De struiken en bomen langs de oostzijde van het meer zijn goed voor spechten, baardvogels, bulbul en vliegenvangers. Een groepje zeer schuwe Rock Bush-Quails *Perdicula argoondah* kwam ik met veel geluk tegen onder een groepje struiken vlak langs het meer.

Panjim Saltpans

Deze zoutpannen gelegen ten oosten van de bruggen die de rivier de Mandovi in Panaji overspannen zijn voornamelijk aantrekkelijk om steltlopers te bekijken, zoals Marsh Sandpiper *Tringa stagnatilis*, Terek Sandpiper *Xenus cinereus*, Temminck's Stint *Calidris temminckii*, Broad-billed Sandpiper *Limicola falcinellus*, Pacific Golden-Plover *Pluvialis fulva*, Lesser Sandplover *Charadrius mongolus* en Greater Sandplover *Charadrius leschenaultii*.

Dona Paula Plateau

Als je de Malabar Lark *Galerida malabarica* niet in de omgeving van Baga of Carambolim hebt gevonden kun je het dorre heuvelgebied in Dona Paula tegenover de ingang van het vijfsterren hotel Cidada de Goa bezoeken.

Andere vogels die je hier kunt aantreffen zijn Yellow-wattled Lapwing *Vanellus malabaricus*, Spotted Owlet *Athene brama*, Blue Rock-Thrush *Monticola solitarius*, Ashy-crowned Sparrow-Lark *Eremopterix grisea*, Greater Short-toed Lark *Calandrella brachydactyla*, Oriental Skylark *Alauda gulgula* en Tawny Pipit *Anthus campestris*.

WESTERN GHATS

Een uur of twee rijden van de kust verwijderd liggen de "Western Ghats", een bergrug die de Deccan-hoogvlakte scheidt van de kust. In dit bergachtige gebied bevinden zich nog steeds echte stukken jungle, waar een aantal vogels te vinden zijn, die langs de kust niet voorkomen. In de "Western Ghats" liggen enkele reservaten niet te ver van de kust verwijderd namelijk Bondla Wildlife Sanctuary slechts 8 km groot en de veel grotere Molem Wildlife Sanctuary (250 km²). In beide reservaten zijn min of meer dezelfde vogels te vinden.

Bondla Wildlife Sanctuary

Dit kleine reservaat ligt aan de voet van de "Western Ghats" en het gemengde bos in dit reservaat herbergt enkele specialiteiten van

zuidelijk India Ceylon Frogmouth *Batrachostomus moniliger*, Malabar Trogon *Harpactes fasciatus*, Malabar Grey Hornbill *Ocyrceros griseus* en Malabar Whistling-Thrush *Myiophonus horsfieldii*.

Huur een taxi voor de gehele dag en zorg dat je voor dag en dauw in het reservaat aankomt, omdat Bondla heel populair is bij Indiase toeristen die hier de botanische tuin en de niet veel voorstellende mini diertuin komen bezoeken. De meeste vogels vind je langs de eerste 2 - 3 km van de hoofdweg vanaf de ingang van het reservaat, waar wij Grey Junglefowl *Gallus sonneratii* midden op de weg tegenkwamen.

De vogellijst van Bondla is tamelijk lang en de belangrijkste soorten behalve de hierboven genoemde soorten zijn Besra *Accipiter virgatus*, Black Eagle *Ictinaetus malayensis*, Changeable Hawk-Eagle *Spizaetus cirrhatus*, Nilgiri Wood-Pigeon *Columba elphinstonii*, Red Spurfowl *Galloperdix spadicea*, Asian Drongo-Cuckoo *Surniculus lugubris*, Spot-bellied Eagle-Owl *Bubo nipalensis*, White-cheeked Barbet *Megalaima viridis*, Heart-spotted Woodpecker *Hemicircus canente*, Small Minivet *Pericrocotus cinnamomeus*, Rusty-tailed Flycatcher *Muscicapa ruficauda*, White-bellied Blue-Flycatcher *Cyornis pallipes*, White-rumped Shama *Copsychus malabaricus*, Black-crested Bulbul *Pycnonotus melanicterus*, Hume's Warbler *Phylloscopus humei*, Western Crowned-Warbler *Phylloscopus occipitalis*, Puff-throated Babbler *Pellorneum ruficeps*, Indian Scimitar-Babbler *Galloperdix spadicea*, Dark-fronted Babbler *Rhopocichla atriceps*, Rufous Babbler *Turdoides subrufus* en Crimson-backed Sunbird *Leptocoma minima*.

Molem Wildlife Sanctuary (Bhagwan Mahavir National Park)

Molem is een kleine stad gelegen aan de provinciale weg NH4A aan de rand van het park en ligt een kleine 60 km van Panaji. Evenals in Bondla is het belangrijk hier vroeg te zijn, omdat de vogels dan het meest actief zijn, hoewel je hier veel minder toeristen tegenkomt dan in

Bondla. Je hoeft niet ver het bos in te gaan om de vogels te vinden. Direct achter het toeristen-complex vind je trails, waar het al direct goed toeven is. Wij hebben een dagtrip naar Molem gemaakt en hebben bijna de gehele dag op het pad naar Devil's Canyon gewandeld. In principe zijn hier nagenoeg dezelfde vogels te zien als in Bondla, hoewel het bos wat dichter en droger is.

Voorname waarnemingen van ons die dag waren Crested Goshawk *Accipiter trivirgatus*, Pompadour Green-Pigeon *Treron pompadora*, Malabar Trogon *Harpactes fasciatus*, Malabar Parakeet *Psittacula columboides*, Malabar Grey Hornbill *Ocyrceros griseus*, Large Woodshrike *Tephrodornis gularis*, Lesser Yellownapc *Picus chlorolophus*, Asian Brown Flycatcher *Muscicapa dauurica*, Brown-breasted Flycatcher *Muscicapa muttui*, Chestnut-bellied Nuthatch *Sitta castanea*, Velvet-fronted Nuthatch *Sitta frontalis*, Yellow-browed Bulbul *Iole indica* en Western Crowned-Warbler *Phylloscopus occipitalis*.

Backwoods Camp

Backwoods Camp gelegen aan de rand van Molem is tegenwoordig DE plek om naar toe te gaan, waardoor een bezoek aan beide bovengenoemde reservaten bijna overbodig wordt.

Een paar ondernemende Indiërs hebben hier rond de eeuwwisseling een permanent tentenkamp opgericht, waar toeristen kunnen overnachten. In de tenten zijn normale bedden geplaatst, maar ik raad iedereen aan een extra deken mee te nemen, omdat de nachten daar toch vrij koud zijn en je enkel een laken ter beschikking krijgt.

Van Backwoods Camp uit worden excursies onder begeleiding van uiterst kundige vogelgidsen ondernomen. Alles is prima geregeld bij de Backwoods Camp organisatie.

Je wordt 's morgens vroeg opgehaald bij je hotel en van daaruit met een bus naar Backwoods Camp gebracht.

In het tentenkamp wordt voor eten (voornamelijk vegetarisch) en drinken gezorgd en dagelijks worden er excursies vanuit dit kamp

naar Molem gehouden.

De dagindeling van Backwoods Camp ziet er als volgt uit:

6.30 - 10.00 uur vogelexcursie, daarna ontbijt

10.30 - 12.30 uur vogelexcursie, daarna lunch

13.00 - 16.00 uur siësta (toch te warm om iets te doen en de vogels zijn niet actief)

16.00 - schemering vogelexcursie, daarna diner

Bijna alle excursies zijn te voet vanuit het kamp de jungle van Molem in, maar de kampbus wordt ook af en toe gebruikt om iets verderop gelegen plekken te bezoeken. De vogelgidsen kennen deze jungle op hun duimpje en tijdens deze wandelingen in de jungle brachten ze ons feilloos naar de slaappleaats van een paartje Ceylon Frogmouth *Batrachostomus moniliger*. Ik gebruik niet zo heel vaak gidsen, maar hier was het absoluut noodzakelijk, omdat je in het labyrint van trails in deze jungle heel snel de weg kwijt zou raken.

Tijdens deze wandelingen hebben we bijna 100 vogelsoorten gezien en kwamen oog in oog te staan met de reusachtige Gaur (Indische Bizon) *Bos gaurus*, die wel 1000 kg kan wegen.

De moeite waard is ook de avondexcursie naar de Mahadeva Tempel in Tambdi Surla. In een nabij gelegen veld kun je de Jungle Nightjar *Caprimulgus indicus* van heel dichtbij bekijken. De gids laat je midden op het veld plaats nemen en wijst de kei aan waar de nachtzwaluw op gaat zitten zodra het donker wordt.

Ook de omgeving van de Hindoetempel is goed voor vogels, omdat de tempel omringd is door bos en vanaf de open plek bij de tempel heb je een goed uitzicht over het bos. Hier zagen we onder meer Mountain Imperial-Pigeon *Ducula badia*, White-rumped Needletail *Zoonavena sylvatica*, Great Hornbill *Buceros bicornis*, Indian Pitta *Pitta brachyura*, Ashy Woodswallow *Artamus fuscus* en Yellow-browed Bulbul *Iole indica*, terwijl Brown-backed Needletail *Hirundapus giganteus* en Blue-eared Kingfisher *Alcedo meninting* hier ook regelmatig worden gezien.

De avonden bij het kampvuur zijn heel relaxed

en van tot tijd tot hoor je diverse soorten uilen roepen en met behulp van de tape kregen we de Oriental Scops-Owl *Otus sunia* prachtig te zien.

Voordat we Backwoods Camp bezochten hadden we zowel Bondla als Molem bezocht en toch zagen we in Backwoods Camp in twee dagen nog 19 soorten, die we voordien nog niet gezien hadden.

Schaarsere soorten die je hier kunt zien zijn Rufous-bellied Eagle *Aquila kienerii*, Red Spurfowl *Galloperdix spadicea*, Grey Junglefowl *Gallus sonneratii*, Nilgiri Wood-Pigeon *Columba elphinstonii*, Malabar Parakeet *Psittacula columboides*, Banded Bay Cuckoo *Cacomantis sonneratii*, Spot-bellied Eagle-Owl *Bubo nipalensis*, Brown Fish-Owl *Ketupa zeylonensis*, Jungle Owlet *Glaucidium radiatum*, Jerdon's Nightjar *Caprimulgus atripennis*, Crested Treeswift *Hemiprocne coronata*, Blue-bearded Bee-eater *Nyctornis athertoni*, Malabar Trogon *Harpactes fasciatus*, Black-backed Kingfisher *Ceyx erithacus*, Malabar Grey Hornbill *Ocyrceros griseus*, Malabar Pied-Hornbill *Anthracoceros coronatus*, Great Hornbill *Buceros bicornis*, Brown-headed Barbet *Megalaima zeylanica*, Crimson-fronted Barbet *Megalaima rubricapilla*, White-bellied Woodpecker *Dryocopus javensis*, Heart-spotted Woodpecker *Hemicircus canente*, Indian Pitta *Pitta brachyura* (rondom de tenten!), Ashy Woodswallow *Artamus fuscus*, Malabar Whistling-Thrush *Myiophonus horsfieldii*, Nilgiri Flycatcher *Eumyias albicaudata*, White-bellied Blue-Flycatcher *Cyornis pallipes*, Grey-headed Bulbul *Pycnonotus priocephalus*, Forest Wagtail

Dendronanthus indicus, Little Spiderhunter *Arachnothera longirostra*, Brown Shrike *Lanius cristatus* en Red-headed Bunting *Emberiza bruniceps*.

Aanvullende informatie

Er zijn nog meer plekken die je kunt bezoeken in Goa zoals de Dr. Salim Ali Bird Sanctuary op het Chorao Island of Savelm Lake of je kunt een boottrip maken op de Zuari River om Collared Kingfisher *Todirhamphus chloris* te zien, maar de bovengenoemde plekken zijn de belangrijkste.

Tijdens ons bezoek aan Goa zagen we 262 soorten vogels en dit waren er meer dan tijdens mijn eerste reis naar India naar Bharatpur, wat toch de meest populaire vogelbestemming in India is.

Alle bovengenoemde plekken worden in mijn verslag van de trip naar Goa uitvoerig beschreven en zijn te vinden op mijn eigen website <http://home.planet.nl/~verme86o>.

Meer informatie is te vinden in "A Birdwatcher's Guide to India" van Krys Kazmierczak & Raj Singh, maar de informatie over Backwoods Camp ontbreekt hierin, omdat ten tijde van het uitbrengen van dit boek het kamp nog niet bestond.

Jan Vermeulen

Bredaseweg 14

4861 AH Chaam

E-mail: jem.vermeulen@wxs.nl

Telefoon: 06-5160 4190

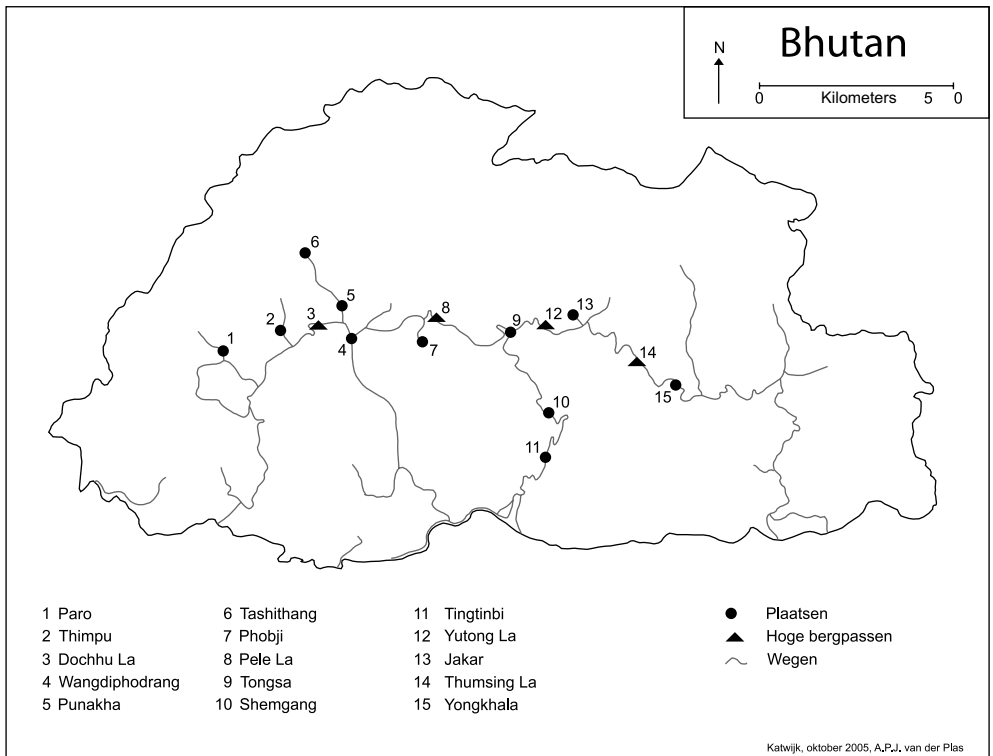
Vogelen in Bhutan, een eerste verpletterende indruk

Achtergrond

Bhutan is een klein en geïsoleerd koninkrijk in het oostelijk Himalaya gebergte. Het heeft een oppervlakte van c 46 000 km² en is ongeveer zo groot als Zwitserland. Het is voor toeristen vrijwel uitsluitend toegankelijk in georganiseerd verband. De lokale autoriteiten besloten hiertoe om het massatoerisme, en de nadelige gevolgen daarvan, te voorkomen. Dit is ook de reden dat in Bhutan nog een hele serie 7000+ bergtoppen liggen die nog nooit zijn beklommen.

Bhutan is per vliegtuig uitsluitend vanuit Delhi (India), Kathmandu (Nepal) en Bangkok (Thailand) bereikbaar met de nationale luchtvaartmaatschappij Druk Air. Ook is het mogelijk om Bhutan, via de zuidwestelijke grensplaats Phuntsholing, per auto of bus vanuit India te bereiken.

Deze relatief geïsoleerde positie is de voornaamste reden dat er nog steeds weinig bekend is van de flora en fauna in het land. Het is een extreem driedimensionaal land met een nauwelijks ontwikkelde infrastructuur. Grote delen bestaan uit vrijwel verticaal opstijgende dicht begroeiende subtropische en gematigde hellingbossen. De paar wegen die er zijn, zijn dermate rudimentair dat je over 100 km minimaal 3,5 uur doet met de auto. Veel kleine dorpen liggen meerdere dagen lopen van de 'beschaafde wereld'.

In Bhutan zijn inmiddels ruim 620 vogelsoorten waargenomen. Echte endemische soorten zijn er niet, maar door voortschrijdende houtkap in Nepal, Sikkim en India, wordt Bhutan zo langzamerhand wel een laatste toevluchtsoord voor een groot aantal Himalaya specialiteiten. Er zijn meerdere vrijwel volledig intacte biologische corridors die vanaf de Duars in Noord-India (c 350 m boven zeeniveau) zonder noemenswaardige infrastructurele onderbreking tot boven de 4500 m doorlopen. Daarnaast is er een absoluut verbod op jagen en stropen. Ook grootschalige houtkap is zo goed als afwezig. Het was dan ook een buitenkans voor ons (PdK en MJVH) om in het kader van een wetenschappelijke samenwerking met lokale autoriteiten toegang tot dit land te krijgen. In oktober 2003 bezocht we Bhutan voor het eerst voor een reis van vier weken. Het verzamelen van bloedmonsters bij lokale bevolkingsgroepen was het voornaamste doel van deze reis. Vogelen was hoofdzakelijk beperkt tot de omgeving van het centrale uitvalspunt, de hoofdstad Thimpu. Daar was een huis gehuurd op de overgang van de stad en het omringende naaldbos. Alleen al de tuin achter ons huis leverde ten minste 45 vogelsoorten op. Deze eerste ervaring smaakte naar meer en het was dan ook geen straf om in april 2005 weer te worden uitgenodigd, ditmaal voor ruim drie weken, waarvan 15 dagen uitsluitend om min of meer op eigen houtje te vogelen. Hiervoor werd in overleg met een lokaal erkende gids, Karma Tshering, een reisschema gemaakt dat door de lokale autoriteiten werd goedgekeurd. Karma heeft vervolgens voor ons de hele reis geregeld. Dit betekent dat je zelf, samen met de gids, in een auto met chauffeur wordt rondgereden. Ook gaat er met een andere auto een verzorgend team van vier man mee dat alles verder regelt, zoals tenten opzetten en afbreken, ontbijt, lunch en diner te velde bereiden etc. Afhankelijk van de groepsomvang en het seizoen, betaal je een vast bedrag per dag (waarvan een groot deel toeristenbelasting is). Hiervoor verblijf je in het veld in een tent maar worden

ook hotelovernachtingen en al het eten betaald. Voordeel van een klein groepje (maximaal zes man) is de grote flexibiliteit en vrijheid in het veld. Karma Tshering heeft ook een aantal seizoenen als begeleidend gids aan vogelreizen van VENT en Sunbird meegewerkt. Hij was ook de medeontdekker van de eerste Long-billed Wren Babblers *Rimator malacoptilus* in Bhutan. Karma bleek tijdens onze expeditie in 2003 reeds een zeer scherpe vogelaar te zijn en was daarom de aangewezen persoon om onze trip te organiseren. Achteraf bleek dit geheel juist. Ook voor hem bleek nu dat reizen in een klein groepje veel beter was dan de grote (20+) groepen van de 'commerciëlen'.

Wij wisten dat we te laat zouden zijn voor Black-necked Crane *Grus nigricollis*, die tussen eind november en medio februari hoofdzakelijk in de omgeving van Phobji overwintert. Daarom werd een wenslijstje gemaakt van slechts vijf echte 'must-see' soorten: White-bellied Heron *Ardea insignis*, Rufous-necked Hornbill *Aceros nipalensis*, Yellow-vented Warbler *Phylloscopus cantator*, Ward's Trogon *Harpactes wardi* en Beautiful Nuthatch *Sitta formosa*. Elke soort extra was pure winst. Het was voor ons de eerste echt serieuze kennismaking met vogelen in Zuidoost-Azië, en om die reden (en omdat we zeker teruggaan naar Bhutan), werd besloten om zware fotospullen thuis te laten en alleen een verrekijker plus telescoop mee te nemen. Daarnaast heb ik (PdK) me voorbereid door een aantal tapes intensief te beluisteren. Deze voorbereiding was verre van optimaal - maar wel relaxed, en daar ging het mij ook om. Uiteindelijk lukte het ons om in 15 dagen 227 soorten te registreren, waarvan slechts vijf alleen op geluid. Dit is een prima score, zeker gelet op onze eigen totale onervarenheid in deze regio. De commerciële trips halen meestal zo'n 300-320 soorten in 19-21 dagen, waarvan veel soorten alleen gehoord zijn. Hieronder vatten wij een aantal hoogtepunten samen, telkens 'opgehangen' aan één van de wenssoorten.

Great Hornbills *Buceros bicornis* Bhutan april 2005 (Peter de Knijff)

Golden Langoer *Presbytis geei* Tongsa - Shemgang - Tingtinbi area, Bhutan april 2005 (Peter de Knijff)

Punakha - Tashithang

Net ten noorden van Punakha komen twee rivieren, de Pho Chhu en de Mo Chu samen en vervolgen hun weg als de Puna Tsang Chhu. In dit stroomgebied heb je een zeer goed kans om White-bellied Heron te vinden. Karma Tshering wist een goede plek, net ten noorden van Punakha langs de Pho Chhu. Wij kwamen daar op 23 april laat in de namiddag aan en binnen een minuut vonden we een vissend exemplaar. De vogel liet zich lange tijd zeer fraai bekijken. Twee dagen later, op 25 april, vonden we een tweede exemplaar langs de Puna Tsang Chhu, c 20 km ten zuiden van Wangdiphodrang. Bhutan is eigenlijk het enige land waar je een goede kans hebt om deze reiger te zien. In 2005 is het slechts één commerciële trip - ook onder begeleiding van Karma Tshering - gelukt deze soort te zien te krijgen. Alle andere vogelreizen konden in 2005 deze ernstig bedreigde soort niet vinden.

Het gebied van de Mo Chhu tussen Punakha en Tashithang maakt deel uit van het Jigme Dorji National Park, en is een zeer goed gebied voor Yellow-vented Warbler, de tweede soort die op mijn wenslijstje stond. Wij hebben twee dagen langs deze rivier kunnen vogelen en hebben daar ruim 100 soorten goed gezien, waaronder de eerste *cantators* die overigens later ook op veel andere locaties in Bhutan soms zeer fraai werden gezien. Zeer indrukwekkend was onze eerste kennismaking met uiterst gluiperige soorten als Lesser Shortwing *Brachypteryx leucophrys*, Slaty-bellied Tesia *Tesia olivea* en Spotted Wren-babbler *Spelaeornis formosus*. Het werd ons toen pas duidelijk hoe anders vogelen in een subtropisch gebied is. Deze drie soorten bleken echte achtergrondsoorten te zijn die we later overal in geschikte biotopen tegenkwamen. Veel eenvoudiger, maar niet minder fraai waren de eerste barbets: Great Barbet *Megalaima virens* en Golden-throated Barbet *M franklinii* bleken luidruchtig, niet schuw en absurd mooi.

Tongsa - Shemgang - Tingtinbi

Deze weg loopt pal ten westen van de Mangde

Chhu en is hét gebied voor drie onbetwiste Bhutanese toppers: Beautiful Nuthatch, Rufous-necked Hornbill, en Golden Langur *Presbytis geei*, een apensoort die zo goed als uitgestorven is buiten Bhutan. In Bhutan komt deze primate alleen voor in een relatief klein gebied, waar deze weg dwars doorheen loopt. De totale wereld populatie van deze primate omvat c 1000 exemplaren, en tijdens de vier dagen die wij langs deze weg hebben doorgebracht hebben we c 250 exemplaren gevonden. Op de tweede dag in dit gebied kwamen we vlak voor Tingtinbi op de beste plek voor Beautiful Nuthatch en grote groep nogal nukkige Engelse vogelaars tegen. Karma, als een echte Bhutanees zeer conflictvermijdend ingesteld, suggereerde om een paar 100 meter verderop te gaan staan. Hier bleek een onmogelijk schuwe White-gorgeted Flycatcher *Ficedula monnileger* te zitten. Karma en Mariette zagen deze vogel al vrij snel, maar ik heb altijd al grote moeite gehad met het oppikken van subtiele bewegingen (mijn eerste Bladkoning *P inornatus* in Nederland, op Terschelling, kostte me ruim 20 uur, en dat in een tuin met een paar fruitbomen). Pas na bijna een uur kreeg ik dit beest, op minder dan 2 m van mij af, luid zingend diep in de begroeiing te zien. Dit tot opluchting van de anderen - en wat een fraaie soort! Daarna liepen we langzaam door tot aan de rand van een scherpe bocht. Voor ons lag een diep ravijn begroeid met subtropisch bos. Diep in het ravijn riep een vreemde soort wielewaal, dus we stopten even om deze beter in beeld te krijgen. Nog geen minuut later vloog vlak over ons hoofd een vrij kleine bontgekleurde vogel die zich in volle vaart naar beneden liet vallen, het ravijn in. Ik kreeg hem al snel in beeld en raakte erg opgewonden: erg veel blauw en wit en een vlucht als een boomklever! De vogel ging in de top van een dode boom zitten en begon op 200 meter afstand te roepen. Karma hoorde dit, en vond het erg verdacht. Ik kreeg hem snel in de telescoop en inderdaad: Beautiful Nuthatch, luid roepend! Helaas ver weg, maar duidelijk herkenbaar. Jammer genoeg bleef de

vogel niet lang zitten. Hij verdween al snel uit zicht en we hebben hem niet meer terug kunnen vinden.

Om de volgende wenssoort, Rufous-necked Hornbill, in dit gebied te zien te krijgen, was het zaak een grote vruchtdragende vijgenboom te vinden. Karma wist zo'n boom, iets zuidelijker langs deze weg. De volgende dag vertrokken we vroeg in de ochtend uit ons basiskamp. Na een korte rit, veelvuldig onderbroken voor het fotograferen van Golden Langurs, kwamen we bij deze boom aan die half over de weg heen gebogen stond. We stonden nauwelijks stil of de eerste Rufous-necked Hornbill kwam aangevlogen vanuit het dieper gelegen dal. Uiteindelijk ontdekten we in deze boom, en in de omgeving hiervan, 21 exemplaren die we zeer fraai konden bekijken. *En passant* werden nog een fors aantal andere leuke soorten toegevoegd aan onze lijst, waaronder Greater Racket-tailed Drongo *Dicrurus paradiseus*, White-tailed Robin *Myiomela leucura*, Large Niltava *Niltava grandis* en Small Niltava *Niltava macgrigoriae*.

Jakar - Yongkhala

Voor onze laatste wens, Ward's Trogon, moesten we naar het op dit moment meest oostelijk gelegen vogelgebied in Bhutan, de weg van Jakar naar Pemagatsel. Tussen Tongsa en Yakar werd eerst de 3500 m hoge Yutong La 'genomen' in de stromende regen. Vlak onder de top was door onze verzorgers een lunchtent opgericht met een fraai uitzicht over gemengd bamboe- en naaldbos. Vanuit onze tent werd onder andere Collared Grosbeak *Mycerobas affinis*, Spot-winged Grosbeak *M. melanozanthos* en Slaty-blue Flycatcher *F. tricolor* waargenomen. De volgende dag werden in de omgeving van Jakar onder andere een aantal lokaal zeer algemene soorten zoals Ekster *Pica pica*, Kleine Veldleeuwerik *Alauda gulgula* en Grey-backed Shrike *Lanius tephronotus* waargenomen. Vervolgens vertrokken we naar een kampeerplek vlak bij Yongkhala, c 80 km ten zuiden van Jakar. De weg hiernaartoe gaat over een viertal hoge passen,

waarvan de hoogste, Thumsing La, ruim 4000 m hoog is. In totaal verbleven we bijna drie dagen bij Yongkhala. Onze eerste aandacht ging natuurlijk uit naar Ward's Trogon. Op de beste plek voor deze soort konden we al snel een aantal roepende mannetjes lokaliseren. Echter, horen en zien zijn ook voor deze soort totaal verschillende grootheden, zeker als je alleen langs de kant van de weg kunt vogelen omdat de zeer steile hellingbossen volslagen ondoordringbaar zijn. We besloten om bij een iets meer open stukje bos te proberen een mannetje met geluid te lokken. Al snel merkten we dat er op ons geluid werd gereageerd. Een mannetje en waarschijnlijk een roepend vrouwtje cirkelden om ons heen maar lieten zich niet zien. Na dit spel een half uur vol te hebben gehouden vonden we het niet meer verantwoord langer door te gaan. Lichtelijk gefrustreerd stond ik langs de kant van de weg, voor mij een donker gat in het hellingbos van waaruit een gemengd groepje Yuhina's ons toeriepen. Een fractie van een seconde zag ik een wijnrode flits in dit donkere gat. Op goed geluk zocht ik met mijn kijker dit gat af en tot mijn verbijstering zat op minder dan 30 m afstand een mannetje Ward's Trogon onze verrichtingen met belangstelling gade te slaan. Ik kreeg hem al snel vol in de telescoop en kon ook de anderen duidelijk maken wat ik in beeld had. Even later vonden we ook het vrouwtje, evenmin onder de indruk van onze extase. Het is verbijsterend hoe zo'n exotisch gekleurde soort zo onopgemerkt kan blijven. Later realiseerde ik me dat de flits die ik zag veroorzaakt was door het mannetje die vanonder ons uit het bos kwam aanvliegen en vlak voor de landing op een dikke tak zijn vleugels maximaal moest spreiden.

Na deze euforie konden we de rest van de tijd besteden aan het 'oprollen' van de ene na de andere soort. Yongkhala was voor mij verreweg de beste plek. Enkele indrukwekkende soorten die we hier heel fraai zagen zijn Sultan Tit *Melanochlora sultanea*, Yellow-cheeked Tit *Parus sibilotus*, Slender-billed Scimitar Babbler *Xiphirhynchus supercilialis*, Cutia *Cutia nipalensis*.

sis, White-browed Shrike Babbler *Pteruthius flaviscapis*, Golden-breasted Fulvetta *Alcippe chryso-tis* en Yellow-throated Fulvetta *A cinerea*, Golden Babbler *Stachyris chrysaea* en Black-throated Parrotbill *Paradoxornis nipalensis*.

Verreweg de grootste verrassing van deze reis moest echter nog komen. Op de terugweg naar Jakar kwamen we langs een klif waar we op de heenreis al een kolonie broedende Siberische Gierzwaluwen *Apus pacificus* hadden ontdekt. Tijdens een korte sanitaire stop kon ik de gierzwaluwen zeer fraai van boven en van onder bestuderen terwijl ze op ooghoogte aan het jagen waren. Tot mijn verbazing vloog er een ogenschijnlijk totaal donkere vogel tussen. Ik wist dat zelfs de gewone Gierzwaluw *A apus* hier een extreme zeldzaamheid is, maar kon dit een Dark-rumped Swift *A acuticauda* zijn? In vergelijking met *pacifica* was de vogel ondermeer van boven een fractie donkerder, net zo groot, ontbrak de lichte stuit, was de keel donker en duidelijk getekend, de gehele onderkant geschubd met lichtere randjes en de gevorkte staart leek scherper. Eerder op onze reis had ik vlak bij Punakha ook donkere gierzwaluwen tussen *pacifica*'s gezien maar dat was op grote hoogte en identificatie was ondoenlijk. Dit was echter andere koek en ik ben er nu zeker van dat het een *acuticauda* was, ook in Bhutan een extreme zeldzaamheid. Hierbij wil ik wel opmerken dat je overal in Bhutan op grote hoogte vliegende gierzwaluwen en swiftlets ziet en de moed zakt je in de schoenen als je deze systematisch wilt afzoeken.

Dochhu La

Hiermee was natuurlijk lang niet alles gezien wat er te zien was. Een aantal wren-babblers en scimitar-babblers krijg je alleen goed te zien met goede geluidsopnames, en die hadden we niet. Ook Fire-tailed Myzornis *Myzornis pyrrhoura* ontsnapte helaas aan onze aandacht. In een laatste poging om nog een aantal goede soorten te tikken werd besloten om op de terugweg naar

Thimpu een paar uur langs de hellingen van Dochhu La te vogelen. Op de rit van Jakar, via Tongsa, naar Dochhu La zagen we onze eerste Himalayan Monals *Lophophorus impejanus*, terwijl ook Kalij Pheasants *Lophura leucomelanos*'s ochtends vroeg fraai te zien waren. Op Dochhu La konden we ondermeer nog Hodgson's Hawk Cuckoo *Hierococcyx fugax*, Fire-capped Tit *Cephalopyrus flammiceps* en eindelijk de zeer mooie Black-throated Tit *Aegithalos concinnus* aan ons lijstje toevoegen.

Tenslotte

Wij wisten al dat Bhutan landschappelijk adembenemend mooi is, en dat het zeer vogelrijk is. Maar onze indruk na 15 dagen puur vogelen overtrof onze stoutste verwachtingen. Volledig vrij reizen zal voorlopig nog niet mogelijk zijn maar vogelen onder begeleiding, zoals wij gedaan hebben, wordt steeds gemakkelijker. De deskundigheid onder Bhutanese gidsen neemt snel toe. Karma Tshering, onze gids, is een van de beste, en men kan met hem vrij eenvoudig een persoonlijk reisschema samenstellen. Hij is ook zeer deskundig op het gebied van Bhutanees boeddhisme en de Bhutanese cultuur. Volgend jaar zal het hopelijk ook mogelijk zijn met hem te parapenten in Bhutan. Op dit moment is hij de enige erkende Bhutanese parapenterinstructeur. Karma Tshering spreekt vloeiend Engels en is te benaderen op ThimpuParagliding@druknet.bt.

Peter de Knijff,
Mariëtte J V Hoffer
en Karma Tshering
E-mail: knijff@lumc.nl

Waar zit de nieuwe Ivoorsnavelspecht?

*Hèt nieuws op vogelgebied in 2005 was de herontdekking van de Ivory-billed Woodpecker *Campephilus principalis* (Fitzpatrick 2005). Zo'n opvallende vogel die 50 jaar lang onopgemerkt door vogelaars in een westers land overleefd blijft te hebben... De ontoegankelijkheid van de moerassen van de 'Deep South' en het kleine aantal vogelaars (in tegenstelling tot het grote aantal jagers) zullen hier ongetwijfeld debet aan zijn, hoewel het laatste woord over de waarnemingen nog niet is gezegd.*

Het nut van herontdekkingen

Wie de rode lijst van de IUCN (IUCN 2004) of Threatened Birds of the World (BirdLife International 2000) afzoekt, komt wel meer kandidaten voor herontdekking tegen. Om bescherming voor hun leefgebied af te dwingen is een herontdekking een beter middel dan alleen de suggestie dat een vogel niet uitgestorven is. De 'Romeo error' (een vogel wordt uitgestorven verklaard, zijn habitat verder verwoest... en dan wordt hij weer waargenomen) is vaker gemaakt (Collar 1998).

Eén reden waarom een vogel al lang niet is gemeld kan zijn dat het om een afwijkend exemplaar van een gewonere soort of om een hybride ging. Táchira Emerald *Amazilia distans* bleek bijvoorbeeld *Hylocharis cyanus* x *Polyerata fimbriata*; de net herontdekte Kalinowski's Tinamou *Nothoprocta kalinowskii* (Engblom 2001) wordt nu als een zwakgetekende Ornate Tinamou *Nornata* beschouwd (Krabbe in prep) en aan het einde van Blue-wattled Bulbul *Pycnonotus nienwenhuisii* als aparte soort wordt gewerkt (Williams 2002). Daarentegen bleek de ook omstreden White-masked Antbird *Pithys castanea* bij zijn herontdekking redelijk algemeen (Lane in prep). Dit bood de gelegenheid tot ecotoerisme (Ornifolks), iets wat voor wel meer herontdekkingen geldt. Een bekend voorbeeld is de extreem zeldzame Cherry-throated Tanager *Nemosia rourei* in Brazilië (Fazenda Pindobas IV); voor USD 200 per dag (plus bijkomende kosten) zie je hem misschien. Ook de Syrische Kaalkopibissen *Geronticus eremita* hebben al

vogelaars getrokken (Hofland & Saveyn 2005) en hebben hun waarde voor de lokale gemeenschap bewezen.

Een heel fraaie herontdekking was de New Zealand Storm-Petrel *Oceanites maorianus*: de haarscherpe foto's bewezen dat het hier niet om een rare kleurafwijking van Wilsons Stormvogeltje *Oceanicus* ging (Saville 2003; Flood 2003). Ook deze soort is redelijk makkelijk te zien - als je er maar heen gaat. De recent teruggevonden Damar Flycatcher *Ficedula henrici* leeft daarentegen te afgelegen om 'even' te gaan bekijken, al is hij niet zeldzaam (Trainor 2002). Bruijn's Brush-turkey *Aepyodius bruijnii* is ook lastig te bereiken maar nu de nestplaatsen bekend zijn (Moeliker 2002), hoef je niet meer te wachten tot je hem voorgeschoteld krijgt.

Helaas is het in veel andere gevallen bij enkele waarnemingen gebleven, zoals Stresemann's Bristlefront *Merulaxis stresemanni*, waarvan foto's en geluidsopnamen werden gemaakt (Baudet 2001) of Kinglet *Calyptura calyptura cristata*, waarbij dat helaas niet gebeurde, beide waargenomen in zuid-oost Brazilië (Pacheco 2001). Het kan nog erger: de laatst waargenomen Pohnpei Starling *Aplonis pelzelni* werd ter identificatie geschoten (Buden 1996). Night Parrot *Geopsittacus occidentalis* werd als uitgedroogd verkeersslachtoffer herontdekt door een ornitholoog die Australian Pratincoles *Stiltia isabella* ging verzamelen (Weidensaul 2002).

Bovenstaande voorbeelden betreffen alleen herontdekkingen van echte 'soorten'. Hierbij moet worden opgemerkt dat populaties die als

ondersoort worden behandeld, vaak minder aandacht krijgen van vogelaars (en vogelbeschermers), terwijl zij die aandacht als 'evolutionair significante eenheden' misschien wel zouden moeten krijgen (Dimmick 1999, Sangster 2000). Overigens kunnen vogels natuurlijk bij nader onderzoek ook juist niet afwijkend blijken (Zink 2000, Johnson 2005). Het zoeken van mogelijk uitgestorven 'ondersoorten' is dus in feite van evenveel belang. Maar waar liggen de nu precies de kansen op eeuwige roem?

Noord-Amerika

Als de Ivory-billed Woodpecker onopgemerkt kon blijven, moet ook met Bachman's Warbler *Vermivora bachmanii* rekening worden gehouden. South Carolina zou het startpunt van een zoektocht moeten zijn. Een nadeel is wel dat er 's zomers gezocht moet worden in moerassen vol met muggen en giftige slangen... Beelden van een mogelijke Bachman's Warbler uit Cuba (waar hij overwinterde) hebben nog niet tot enthousiasme geleid. Claims van Eskimowulpen *Numenius borealis* komen ook nog wel eens binnen en het voorjaar in Texas is sowieso niet verkeerd wat vogels betreft, dus misschien daar maar steltlopers afzoeken?

Voor de kust van Mexico is Guadalupe Storm-Petrel *Oceanodroma macrodactyla* al bijna een eeuw geleden verdwenen; het Nieuw-Zeelandse voorbeeld toont aan dat de hoop nooit moet worden opgegeven met zoiets ongrijpbaars als zeevogels, al heeft een expeditie in 2000 niets opgeleverd (San Diego Natural History Museum 2000).

Sommige mensen geloven dat zowel Jamaican Poorwill *Siphonorhis americana* als Jamaican Petrel *Pterodroma caribbaea* nog zouden kunnen voorkomen. Of deze de invoer van Mangoesten hebben overleefd is echter twijfelachtig. Datzelfde geldt voor Semper's Warbler *Leucopeza semperi* op St. Lucia (Weidensaul 2002).

Zuid-Amerika

Ontdanks aardig wat herontdekkingen de laat-

ste 10 jaar blijft er in Zuid-Amerika nog genoeg terug te vinden. Misschien zijn de 10-tallen kolibries die alleen als Bogotá-specimen of een soortgelijke naam in laden van museums bekend staan iets te veel van het goede om gelijk mee te beginnen; bovendien is er geen beginnen aan om de hele Andes af te zoeken naar soorten waar de oorspronkelijke vindplek niet van bekend is!

Voor Colombia moet je naast de aanwezigheid van het juiste biotoop ook de afwezigheid van cocaïneplantages, guerrillabewegingen of paramilitairen nagaan. Toch kunnen hier Recurve-billed Bushbird *Clytoctantes alixii*, Chestnut-bellied Flowerpiercer *Diglossa gloriosissima* en Magdalena Tinamou *Crypturellus saltuarius* nog best aanwezig zijn, er is immers nog genoeg oorspronkelijk habitat aanwezig: zodra er een gebied 'veilig' is, blijkt het soortenrijkste land ter wereld nog steeds voor positieve verrassingen te kunnen zorgen.

De grensstreek van Venezuela en Colombia is interessant vanwege de al tijden niet gevonden Táchira Antpitta *Grallaria chthonia* in de Paramó de Tamá en (alweer) Recurve-billed Bushbird, en diverse nog onbeschreven endemen in de Sierra de Perijá, maar ook dit gebied is erg onveilig en zal dus moeten wachten op een beter moment.

Mensen die niet zo op een ontvoering zitten te wachten, kunnen beter naar Brazilië gaan. Hier kun je op zoek naar een van de drie Braziliaanse soorten waarvan maar één exemplaar bekend is. Eén van de langst verloren vogels moet Hooded Seedeater *Sporophila melanops* zijn. In westelijk Goiás, waar zijn habitat nog redelijk intact schijnt te zijn, moet rekening gehouden worden met deze sinds 1823 niet waargenomen vogel, die naast de in grote delen van Zuid-Amerika algemene en dus nauwelijks interessante Yellow-bellied Seedeater *S nigricalis* helaas weinig opvalt. Tevergeefs is ook gezocht naar 'Caatinga Woodpecker' *Celeus obrieni* in Piauí (geschoten in 1926, beschreven in 1973 als ondersoort van Rufous-headed Woodpecker *C spectabilis*) (Novaes 1992) en Cone-billed Tanager

Conothraupis mesoleuca in Mato Grosso (beschreven in 1938) (Weidensaul 2002).

Voor de optimisten onder ons is een zoektocht naar Glaucous Macaw *Anodorhynchus glaucus* in het grensgebied van Argentinië en Paraguay en nog een geweldige uitdaging. De lokale bevolking schijnt deze ara nog wel eens te melden en het is onduidelijk wat ze anders zouden kunnen zien. Maar de palmen *Butia yatay* waar de vogel in leefde zijn grotendeels gerooid dus veel tijd zullen ze niet meer hebben.

Tenslotte is er in Frans-Guyana dan nog een nachtvogel die al sinds 1917 zoek is: Cayenne Nightjar *Caprimulgus maculosus*. Hier schijnt hard naar gezocht te zijn in de afgelopen jaren maar meer dan de vangst (!) van een 'mogelijk vrouwtje' en 'mogelijk twee roepende exemplaren' heeft dat nog niet opgeleverd (Cleere 2004).

Australië

Op de eilanden in de Grote Oceaan is de avifauna dusdanig uitgedund dat ze voor iemand op zoek naar een grote lijst (en zonder dikke portemonnee) misschien geen goed reisdoel zijn. Voor Nieuw-Zeeland lijkt de kans op herontdekking van landvogels nu wel echt vervlogen, al worden er zelfs nog wel eens Moa's gemeld (Weidensaul 2002). Aan de andere kant: onlangs werd op Nieuw-Caledonië (waar je Kagu *Rhynochetos jubatus* toch al een keer moest gaan bekijken) New Caledonian Owllet-Nightjar *Aegotheles savesi* teruggevonden. De hoop op New Caledonian Lorikeet *Chamosyna diadema*, New Caledonian Rail *Gallirallus lafresnayanus*, New Caledonian Eared-Nightjar *Eurostopodus (mystacalis) exul* en New Caledonian Buttonquail *Turnix (varia) novaecaledoniae* moet dus nog niet geheel worden opgegeven (Ekstrom 2002).

Van veel eilanden zijn in de afgelopen eeuwen duiven en rallen verdwenen. Op de Salomons-eilanden zijn San Cristobal Moorhen *Gallinula silvestris* en de spectaculaire Choiseul Pigeon *Microgoura meeki* zelfs bij de lokale jagers onbekend, wat de kansen op herontdekking een stuk kleiner maakt. Wat betere kansen maakt Samoan

Moorhen *G pacifica*, een soort die in 2003 nog werd geclaimd (Mickleburgh 2004).

Op de Louisiaden (voor de kust van Nieuw-Guinea) zijn twee soorten al lang niet gezien: White-throated White-eye *Zosterops meeki* en White-chinned Myzomela *Myzomela albigula*. Naar de eerste is (tevergeefs) gezocht op het door houtkap aangetaste Tagula. De tweede zou ook op andere eilanden moeten voorkomen. Het interessantst aan deze buitengewoon vale Myzomela is dat niet alleen de wetenschappelijke naam naar het vrouwtje verwijst (dat komt wel vaker voor), maar ook de Engelse naam.

Eén van de weinige vogels die in Australië uitgestorven zijn verklaard is Paradise Parrot *Psephotus pulcherrimus* (Chisholm 1961). Recente meldingen zijn nooit bevestigd, waarschijnlijk omdat de waarnemers eigenlijk Bluebonnets *Northiella haematogaster* zagen (Walter 2001).

Afrika

Verrassend genoeg is er in Afrika weinig te herontdekken. In het oosten van de Democratische Republiek Kongo is een van de bloedigste conflicten ter wereld aan de gang (maar ze hebben daar niet zoveel camera's en de bodemschatten komen het land toch wel uit): Kabobo Apalis *Apalis kaboboensis* zal dus nog even moeten wachten. Mogelijk wijdverspreid is Itombwe Nightjar *C prigoginei*, waarvan op de typelocatie gemaakte geluidsopnamen overeenkomen met een recent in Kameroen gemaakte geluidsopname.

In Zambia is White-chested Tinkerbird *Pogoniulus makawai*, beschreven aan de hand van één exemplaar, gezocht maar niet gevonden. Wellicht gebeurt dit nog als Kongo ooit een toeristische bestemming wordt maar meestal wordt deze vogel als een (toch wel zeer) afwijkende Yellow-rumped Tinkerbird *P bilineatus* beschouwd (Sinclair 2003).

In het toch goed bezochte Kenia is Tana River Cisticola *Cisticola restrictus*, bekend van zeven exemplaren, blijkbaar verdwenen. Wellicht valt er nog wat DNA uit ze te isoleren om na te gaan

of dit een hybride was. Helaas zijn graszangers ook niet de meest opwindende soorten voor de bezoekende vogelaars, zodat er maar weinig vogelaars gaan zoeken.

Voor de rasoptimisten behoort Canarische Scholekster *Haematopus meadewaldoi* nog tot de mogelijkheden. Hoewel het uitgesloten lijkt dat deze ooit nog eens op Fuerteventura of Lanzarote opduikt, zijn er ook meldingen van geheel zwarte scholeksters uit Senegal...

Azië

Volgens de Oriental Bird Club zijn er 14 prijzen in de wacht te slepen in Azië (Butchart 2005). De kans dat Javanese Lapwing *Vanellus macropterus* nog bestaat lijkt nihil maar toch is hij onlangs nog geclaimd en er wordt momenteel gericht naar gezocht. In Naturalis staat hij in de Schatkamer naast de enige bekende Black-browed Babbler *Malacocincla perspicillata*: deze weinig spectaculair ogende vogel, beschreven in 1850, zou nog best ergens in het overgebleven laaglandwoud van Borneo aanwezig kunnen zijn. Misschien is dit wel de grootste kanshebber voor een herontdekking? In het noorden van Sumatra kan naar Rueck's Blue-Flycatcher *Cyornis ruckii* gezocht worden. Dit zou een overwinteraar kunnen zijn geweest maar waarvandaan is onduidelijk. Aangezien sommige andere Sumatraanse bijzonderheden, zoals Sumatran Ground-Cuckoo *Carpococcyx viridis* (Zetra 2002) vrij recent zijn teruggevonden, weet je maar nooit. Bovendien is er op 15 augustus 2005 een vredesakkoord gesloten tussen de rebellen en de Indonesische regering - wat weer kansen biedt! Op kleine eilandjes rond de Grote Soenda-eilanden is Silvery Wood-Pigeon *Columba argentina* ook al lang niet met zekerheid door ornithologen gezien. Toch zouden ze volgens intrigerende foto's van vogelmarkten in Hongkong nog wel degelijk aanwezig zijn (International Dove Society). Een uitdaging om te vinden temidden van de algemenere Little Crow *Corvus enca* is Banggai Crow *Corvus unicolor*, die mogelijk in 1991 op het eiland Peleng is

gezien (maar daarvoor ruim 100 jaar niet).

Aan Indonesië grenst de Sulu-archipel, een uithoek van de Filippijnen waar vogels kijken heel onverstandig is vanwege de aanwezigheid van verzetsstrijders. Maar wie van een uitdaging houdt, moet toch eens gaan kijken of Siau Scops-Owl *Otus siaoensis* de verwoesting van zijn leefgebied heeft overleefd (en of het inderdaad een valide taxon is). Goed nieuws: de lokale bevolking kent twee lokale uilensoorten! Ook Sulu Bleeding-heart *Gallicolumba menagei* zou hier nog voor kunnen komen. De mensen die op hun veiligheid gesteld kunnen beter op (of rond) Negros naar Negros Fruit-Dove *Ptilinopus arcanus* speuren.

Op het vasteland van Azië zou natuurlijk White-eyed River-Martin *Pseudochelidon sirintarae* een fantastische herontdekking zijn. In Thailand lijkt dit niet realistisch maar misschien in de slecht bezochte dictatuur Myanmar wel, aangezien ook Pink-headed Duck *Rhodonessa caryophyllacea* hier recent geclaimd werd (Eames 2004).

Manipur Bush-Quail *Perdica manipurensis* is in 1932 voor het laatst gemeld maar de lokale bevolking is ervan overtuigd dat de soort nog aanwezig is. In Oost-India zitten genoeg opstandelingen, bandieten en ontvoerders om een reis erheen te heroverwegen - bovendien mag je niet langer dan vijf dagen in Manipur blijven.

In Himachal Pradesh wacht Himalayan Quail *Ophrysia superciliosa* op een herontdekker: lokale bewoners beweren de vogel te kennen maar het is al 130 jaar niet gelukt daar een bewijs voor te vinden. Westelijk Nepal zou ook een goed gebied zijn om te zoeken, als daar geen Maoïstische rebellen zaten. Een andere raadselachtige speld in een hooiberg is Large-billed Reed-Warbler *Acrocephalus orinus* (Bensch 2002). De vogel is van maar één exemplaar bekend en de tekeningen in het artikel waarin hij in ere wordt hersteld zijn niet van topkwaliteit.

Op de Nicobaren heeft verwarring met de Besra *Accipiter virgatus* de zeldzaamheid van Nicobar Sparrowhawk *A butleri* lang onduidelijk

gehouden: hij blijkt nu al ruim een eeuw niet te zijn waargenomen. Helaas mogen buitenlanders ook hier niet heen.

Voor de fans van dubieuze taxa is China een leuke bestemming. De toepasselijk genaamde Doubtful Leiothrix *Leiothrix astleyi* is ooit als paartje in een kooi ontdekt (net zoals allerlei dubieuze papegaaien en munia's): vermoedelijk kwamen de vogels ergens uit Zuid-China. In Sinkiang is Vaurie's Nightjar *C. centralasicus* sinds zijn ontdekking niet meer gezien. De woestijn waar hij verzameld werd, is geheel in cultuur gebracht en bovendien zou het wel eens om een

afwijkende Nachtzwaluw *C. europaeus* kunnen gaan. Maar de soort die je echt moet gaan zoeken als je toch in Sinkiang bent, is Sillem's Mountain-Finch *Leucosticte sillemi* (Roselaar 1992, 1994). Deze vogel zit (natuurlijk!) in door India en China betwist gebied, maar aangezien hij door Nederlanders is verzameld, in een laatste van het ZMA gestopt, daar teruggevonden en beschreven, moet hij eigenlijk ook door een Nederlander worden herontdekt!

Jan Hein van Steenis
E-mail: j.h.v.steenis@tue.nl

REFERENTIES

- Anonymus, 2001. Long-Lost Bird Raises Its Head. *Science* 291: 2309.
- Baudet, G 2001. Primeira observação do entufado-baiano (*Merulaxis stresemanni*) na natureza. *Tangara* 1: 51-56.
- Bensch, S & Pearson, D 2002. The Large-billed Reed Warbler *Acrocephalus orinus* revisited. *Ibis* 144: 259-267.
- BirdLife International 2000. *Stattersfield A J, Capper D R (eds), Threatened Birds of the World*. Barcelona and Cambridge.
- BirdLife International 2005. Species factsheets. <<http://www.birdlife.org>>.
- Buden, D W 1996. Rediscovery of the Pohpei Mountain Starling (*Aplonis pelzelni*). *Auk* 113: 229-230.
- Butchart, S H M, Collar, N J, Crosby, M J, Tobias, J A 2005. Asian enigmas. Lost and poorly known birds: top targets for birders in Asia. *BirdingASIA* 3:41-49
- Chisholm, A H 1961. The last of the paradise parrots, in Terres, J K (ed). *Discovery. Great moments in the lives of outstanding naturalists*. Philadelphia.
- Cleere, N & Ingels, J 2004. Notes sur l'Engoulevent de Guyane *Caprimulgus maculosus*. *Alda* 36:71.
- Collar, N J 1998. Extinction by assumption; or the Romeo Error on Cebu. *Oryx* 32: 239-244.
- Dimmick, W W, Ghedotti, M J, Grose, M J, Maglia, A M, Meinhardt, D J & Pennock, D S 1999. The Importance of Systematic Biology in Defining Units of Conservation. *Conservation Biology* 13: 653-660.
- Eames, J C 2004. Northern Myanmar Wetland Survey. *Babbler* 12:9-10.
- Ekstrom, J M M, Jones, J P G, Willis J, Tobias J, Dutton, G & Barré, N 2002. New information on the distribution, status and conservation of terrestrial bird species in Grande Terre, New Caledonia. *Emu* 102: 197-207.
- Engblom, G 2001. Rediscovery of Kalinowski's Tinamou *Nothoprocta kalinowskii*. <<http://www.worldtwitwh.com/kalinowski.htm>>.
- Fitzpatrick, J W, Lammertink, M, Luneau, M D Jr, Gallagher, T W, Harrison, B R, Sparling, G M, Rohrbach, R W, Swarthout, E C H, Wrege, P H, Barker Swarthout, S, Dantzer, M S, Charif, R A, Barksdale, T R, Remsen, J V Jr, Simon, S D & Zollner, D 2005. Ivory-billed woodpecker (*Campephilus principalis*) persists in continental North America. *Science* 308: 1460-1462.
- Flood, R L 2003. The New Zealand Storm-petrel is not extinct. *Birding World* 16: 479-482.
- Grosset, A 2005. Site Notes South East Brazil. <www.arthurgrosset.com>.
- Hofland, R & Saveyn, B 2005. Birding in Syria - little-known corner of the Western Palearctic. *Dutch Birding*, 27: 155-170.
- International Dove Society (undated). Silvery Wood-Pigeon. <www.internationaldovesociety.com/Seed%20Species/Silvery%20Wood%20Pigeon.htm>.
- IUCN, 2004. 2004 IUCN Red List of Threatened Species. <www.iucnredlist.org>.
- Johnson, J A, Watson, R T & Mindell, D P 2005. Prioritizing species conservation: does the Cape Verde kite exist? *Proc R Soc London B* 272: 1365-1371.
- Lane, D F, Valqui, T & Alvarez, J in prep. On the rediscovery of the White-masked Antbird (*Pithys castanea*).
- Leiden aDNA Facility (undated). Running Projects in the aDNA-lab. biology.leidenuniv.nl/ibi/mollab/aDNA/projects.htm#Hybrid.
- Mickleburgh, S, Fisher, M & Dowsett, B 2004. Briefly. *Oryx* 38: 121-130.
- Moeliker, K & Heij, K 2002. Het Bruijns boshoen is binnen. *Straatgras* 14: 49-50.
- Noaes, F C 1992. Bird observations in the state of Piauí, Brazil. *Goeldiana Zool* 17:1-5.
- Ornifolks (undated). Wild Peru - search for the white-masked antbird. <http://ornifolks.org/Ornifolks/EXped-manu/central_amazonian_peru.htm>.
- Pacheco, J F & Moreira de Fonseca, P S 2001. The remarkable rediscovery of the Kinglet *Calyptura calyptura cristata*. *Cotinga* 16: 44-47.
- Roselaar, C S 1992. A new species of mountain-finch *Leucosticte* from western Tibet. *Bull BOC* 112: 225-231.
- Roselaar, C S 1994. Notes on Sillem's Mountain-finch, a recently described species from western Tibet. *Dutch Birding* 16, 20-26.
- San Diego Natural History Museum, 2000. Expedition 2000 to Isla Guadalupe - A Binational Multidisciplinary Expedition. <www.sdnhm.org/research/guadalupe/updates.html>.
- Sangster, G 2000. Taxonomic Stability and Avian Extinctions. *Conservation Biology* 14: 579-581.
- Saville, S, Stephenson, B, & Southey, I 2003. A possible sighting of an 'extinct' bird - the New Zealand Storm-petrel. *Birding World* 16: 173-75.
- Sinclair, I & Ryan, P 2003. *Birds of Africa South of the Sahara*. Cape Town.
- South American Classification Committee (American Ornithologists' Union) (undated). Proposal #59 to the South American Checklist Committee. <www.museum.lsu.edu/~Remsen/SACCPprop59.html>.
- Trainor, C 2002. An Expedition to Damar Island, south-west Maluku, Indonesia. *OBC Bulletin*, 36:18-23.
- Saville, J 2001. Birding-Aus Mail Archive. <menura.cse.unsw.edu.au:64800/2001/12/msg00179.html>.
- Weidensaul, S 2002. The ghost with trembling wings: science, wishful thinking, and the search for lost species, New York.
- Williams, R S R 2002. The rediscovery and doubtful validity of the Blue-wattled Bulbul *Pycnonotus nuiwenhuisii*. *Forktail* 18: 107-109.
- Zetra, B, Rafiastanto, A, Rombang, W M & Trainor, C R 2002. Rediscovery of the critically endangered Sumatran Ground Cuckoo *Carpococcyx viridis*. *Forktail* 18: 63-65.
- Zink, R M, Barrowclough, G F, Atwood, J L, Blackwell-Rago, R C 2000. Genetics, taxonomy, and conservation of the threatened California Gnatcatcher. *Conservation Biology*, 14: 1394-1405.

Het Nyungwe Forest, Rwanda

(sub)Tropische, geïsoleerde bergbossen vormen uit ornithologisch oogpunt een van de aantrekkelijkste en spannendste plekken op aarde. De bergbossen op het Afrikaans continent vormen hierop zeker geen uitzondering.

Misschien wel de meest spectaculaire bergrug in Afrika wordt gevormd door de Albertine Rift, deze bergrug volgt van zuid naar noord ongeveer de grens van Burundi, Rwanda, Uganda in het oosten en de Democratisch Republiek Kongo in het westen. De bergbossen in dit gebied herbergen enkele van de meest spectaculaire en gewilde vogelsoorten van het continent, waaronder Rwenzori turaco Gallirex johnstoni, Handsome francolin Pternistes nobilis, African green broadbill Pseudocalyptomena graueri, alle vier de soorten crimson-wings cryptospiza, de schitterende Regal mount sunbird Cinyris regius, Lagden's bush-shrike Malaconotus lagdeni, Red-collared mountain-babbler Kupeornis rufocinctus, Short-tailed Hemitesia neumanni en Grauer's warbler Graueria vittata.

Naast een overweldigende avifauna zijn zoogdieren hier ook ruim vertegenwoordigd. Dit is de enige plek ter wereld waar de met uitsterven bedreigde mountain gorilla voorkomt en ook chimpansee is hier nog relatief algemeen (Ik zelf zag 14 soorten apen tijdens mijn 3 weken durende trip door west Uganda en Rwanda).

Tot voorkort was Uganda het enige toegankelijke en relatief veilige land rond de Albertine Rift, maar tien jaar na de gruwelijke burgeroorlog is nu ook Rwanda rijp voor ecotoerisme en hierdoor ook het binnen Rwanda gelegen spectaculaire en ongerepte Nyungwe Forest.

Algemene informatie en bereikbaarheid

Het Nyungwe forest ligt in het WNW van Rwanda, op de grens van de DRC, ongeveer een halve dag reizen van Kigali (de hoofdstad van Rwanda). Het is een typisch bergbos gelegen op een hoogte van 1700 tot 2950 meter en heeft een oppervlakte van 970 km². Recentelijk heeft het Nyungwe forest de status van nationaal park gekregen. In dit bos vindt men cloud forest en mid-altitude forest, waarin verspreid enkele moerassen, graslandjes en bamboebossen liggen. Het bos is zeer goed bereikbaar, gezien de asfaltweg die over de volle lengte dwars door het park loopt. Hierdoor kan het park ook in de regentijd bezocht worden.

Accommodatie

Er is één erg dure Engelse lodge net ten zuiden van het park te vinden maar het is veel leuker om op de camping bij de headquarters (langs de

hoofdweg), midden in het park te logeren. Een eigen tent en voedsel is hier een vereiste (er is hier wel een simpele douche en frisdrank en bier zijn hier ook verkrijgbaar). Het grote voordeel van deze locatie is dat je 's ochtends bij het eerste licht op de trails kan zijn en na donker (met spotlight) door kan vogelen, verder zijn veel goede soorten in de directe nabijheid van de headquarters te vinden.

Trails

Enkele goede trails zijn vanaf de (overigens zeer rustige) asfaltweg toegankelijk. Ook vanaf de camping is al een perfecte trail bereikbaar. Een eenvoudige kaart van het park is verkrijgbaar bij de headquarters. Een nadeel is wel dat je bovenop de entreeprijs voor het park ook nog USD 20 moet betalen om de trails op te gaan, maar dan krijg je wel een gids mee. Ik heb nadrukkelijk gevraagd om een vogelgids, die nog

Berggorilla *Gorilla gorilla beringei*, Parc National des Volcans, Rwanda, August 2005
(Roy de Haas / www.agami.nl)

behoorlijk goed bleek te zijn ook. De man kende veel geluiden, die ik keer op keer kon bevestigen met mijn meegebrachte geluidsopnames. Veruit de beste trail begint c 13 km ten zuiden van de headquarters en loopt voor een groot deel langs de rand van een schitterend moeras.

Vogels en zoogdieren

In het park zijn meer dan 300 vogelsoorten waargenomen, waarvan er minimaal 26 endemisch zijn voor de Albertine Rift. Voor drie soorten is dit bos zelfs de enige bereikbare plek op aarde: Albertine Owlet *Glaucidium albertinum*, Kungwe Apalis *Apalis argentea* en Red-collared Mountain-babbler. Er gaan zelfs geruchten dat Congo Peacock *Afropavo congensis* en Congo Bay-Owl *Phodilus prigoginei* hier nog voorkomen (deze soorten komen sowieso vlak over de grens in de Democratische Republiek Kongo voor!). Van Congo Bay-Owl zijn recentelijk geluidsopnames in het park gemaakt.

Zoogdieren komen hier uiteraard ook voor. Maar liefst 13 soorten primaten zijn er vastgesteld, waaronder Chimpansee, Owl-faced Monkey *Cercopithecus hamlyni*, l'Hoest's Monkey *C lhoesti* en Golden Monkey *C mitis kandti*. Een stuk of vijf eekhoornsoorten (die ik in de dichte begroeiing vaak voor vogels aan zag!) zijn hier ook zeer algemeen. Luipaarden *Panthera pardus* komen hier ook voor, maar zijn zeer schuw en zeldzaam.

Mijn eigen observaties

Ik heb 4 nachten in het park doorgebracht en zelfs in die korte tijd heb ik al een paar zeer spectaculaire waarnemingen gedaan.

Er zijn drie manieren om hier te vogelen: langs de hoofdweg, op de campsite en op de trails.

De hoofdweg

Het is hier vrij gemakkelijk vogelen, want de asfaltweg is breed en gemakkelijk te belopen. De beste methode is om je een kilometer of 10 ten noorden of ten zuiden van de campsite te laten

afzetten en dan terug te lopen. Vanuit de auto moet je goed opletten op in de berm foeragerende Handsome Francolins. Ik heb er zelf een stuk of 10 schitterend op die manier gezien en dan te bedenken dat ik met enorme moeite slechts een glimp van een exemplaar in Oeganda heb opgevangen! Als je terugloopt goed de overvliegende groepjes spreuwen checken, wat mij Slender-billed Starling *Onychognathus tenuirostris* en Waller's Starling *O walleri* opleverde. Let langs de weg op voor de kenmerkende 'on-turaco-achtige' roep van de Rwenzori Turaco. Deze vogels zijn hier algemeen en laten zich soms erg fraai bekijken. De enige roofvogels die ik hier heb gezien waren Mountain Buzzard *Buteo oreophilus* en African Goshawk *Accipter tachiro*. Let ook op de kenmerkende snorrende zang van de zeer gelokaliseerde Grauer's Warbler. Ik heb deze skulker een stuk of 10 keer gehoord maar zelfs na uitvoerig tapen slechts één keer kort gezien. Een soort die zich ook regelmatig laat horen is Barred Long-tailed Cuckoo *Cercococcyx montanus* maar ook deze soort wist ik maar één maal te zien. In de ondergroei langs de weg zijn Chubb's Cisticola *Cisticola chubbi* en Cinnamon Bracken-Warbler *Bradypterus cinnamomeus* algemeen en temidden van groepjes Black-crowned Waxbills *Estrilda nonnula* en Black-headed Waxbills *E atricapilla* heb ik enkele keren de schitterende Dusky Crimsonwing *C jacksoni* en de zeldzame White-collared Oliveback *Nesocharis ansorgei* waargenomen.

Honingzuigers komen algemeen voor en betreffen vier regio-endemen, Regal Sunbird, Rwenzori Double-collared Sunbird *C stuhlmanni*, Blue-headed Sunbird *Cyanomitra alinae* en Purple-breasted Sunbird *Nectarinia purpureiventris*, waarvan de laatste schaars zijn. Ook vier Apalis-soorten komen algemeen voor: Rwenzori Apalis *Apalis ruwenzorii* (endemisch voor de regio), Black-throated Apalis *A jacksoni*, Mountain Masked Apalis *A personata* (endemisch voor de regio) en Chestnut-throated Apalis *A porphyrolaema*. Andere noemenswaardige soorten langs de hoofdweg waren: White-headed Wood-

Hoopoe *Phoeniculus bollei*, Cinnamon-chested Bee-eater *Merops oreobatus* (erg algemeen), Stripe-breasted Tit *Melaniparus fasciiventer* (endemisch voor de regio), Red-faced Woodland-warbler *Phylloscopus umbrovirens* (endemisch voor de regio), Thick-billed Seed-eater *Serinus burtoni* en Golden-breasted Bunting *Emberzia flaviventris*. 's Nachts nam ik een Rwenzori Nightjar *Camprimulgus ruwenzorii* waar langs de weg.

Langs de hoofdweg zijn een aantal apensoorten goed waar te nemen; zo zag ik onder meer l'Hoest Monkey en de zeldzame Owl-faced Monkey.

Campsite

Door de schitterende ligging op de grens van mid-altitude en cloud forest is het hier goed vogelen. 's Ochtend werd ik wakker door roepende Rwenzori Turacos en Bar-tailed Trogons *Apaloderna vittatum*! Zelfs Grauer's Warbler was vanaf de campsite te horen. Mijn beste soort bij de campsite was een tamme Red-throated Alethe *Alethe poliophrys*; deze prachtige en vooral lastige endemisch soort voor de regio liet zich op enkele meters bekijken. Chinspot Batis *Batis molitoren* White-starred Robin *Pogonocichla stellata* zijn hier algemeen en een Blue-headed Sunbird kwam af op een bloeiende struik achter mijn tent.

's Nachts heb ik hier tot twee keer toe een owlet *glaucidium* gehoord, die erg overeen leek te komen met mijn geluidsopnames van de uiterst zeldzame Albertine Owlet *G albertinum* (geclassificeerd als kwetsbaar en endemisch voor de regio). Ook Black-shouldered Nightjar *C nigroscapularis* heb ik hier gehoord. 's Ochtends waren Chimpansees vanaf de campsite te horen!

Trails

Er lopen een aantal goede trails door het Nyungwe forest, één daarvan vertrekt gelijk achter de campsite en kronkelt dan naar beneden, om dan vervolgens op een onverhard

weggetje uit te komen, wat terug omhoog loopt naar de hoofdweg. Hier zag ik Emerald Cuckoo *Chrysococcyx cupreus*, Elliot's Woodpecker *Dendropicos elliotii*, Mountain Sooty Boubou *Laniarius poensis*, de zeer locale Mountain Oriole *Oriolus percivali*, Mountain Thrush *Turdus abyssinicus*, Yellow-streaked Bulbul *Phyllastrephus flavostriatus*, Rwenzori Batis *B diops* (endemisch voor de regio), Grey Cuckoo-Shrike *Coracina caesia* en Stuhlmann's Starling *Poeoptera stuhlmanni*. Het hoogtepunt kwam hier in de vorm van de uiterst zeldzame Kungwe Apalis *A agentea* (geclassificeerd als bedreigd en endemisch voor de regio); ik kreeg deze vogel goed te zien in een feeding flock in het bladerdak. Deze trail schijnt ook een goede plek te zijn voor de zeer locale Red-collared Mountain-babbler (endemisch voor de regio), helaas is dit één van de weinige soorten die ik gemist heb.

Een andere trail vertrekt vanaf de hoofdweg, 13 km ten zuiden van de campsite. De trail slingerd bergafwaarts naar een groot moeras, om vervolgens een stuk de oevers te volgen en kronkelt dan weer door een kloof terug naar de hoofdweg. Ik vond dit een van de beste vogelplekken die ik ooit heb bezocht en heb hem dan ook twee keer gelopen. Langs de eerste 100 m vond ik al Rwenzori Hill-Babbler *Pseudoalcippe abyssinica* (endemisch voor de regio), Mountain Illadopsis *Illadopsis pyrrhoptera* en Olive-breasted Mountain-Greenbul *Andropadus kikuyuensis* en de schitterende Great Blue Turaco *Corythaëola cristata*. Vervolgens loopt het pad door een grote droge beekbedding (gully), waar het werkelijk barstte van de vogels: een paartje van de lastige Strange Weaver *Ploceus alienus* (endemisch voor de regio), een groepje baltsende African Green Broadbills (let op: de ondersoort hier heeft een aanzetsel tot een bruinige borst, waardoor hij verward kan worden met andere broadbillsoorten), Rwenzori Batis, Mountain Sooty Boubou, Doherty's Bush-shrike *Telephorus dohertyi*, Grauer's Warbler en White-bellied Elminia *Elminia albibentris*. De laatste kilometer naar de rand van het moeras bestaat uit een

soort wilgachtig bos (het moeras zelf is een zompig grasland) en leverde de tot de verbeelding sprekende Neumann's Warbler (endemisch voor de regio) en de prachtige Many-coloured Bush-Shrike *T nigrifrons* op. Aan de rand van het moeras zag ik de soort van de reis, een adulte Fraser's Eagle-Owl *Bubo poensis*, die zich in vol daglicht op geen 5 m liet bewonderen (het was zelfs een nieuwe soort voor de gids, die hier al 10 jaar vogels keek!); 20 m verder vond ik een nog puntgave dode Kivu Ground-Thrush *Zoothera piaggiae* (endemisch voor de regio en geclassificeerd als bijna bedreigd), even later nog een zingende vogel. Verder een familiegroep White-headed Wood-hoopoes, twee Red-throated Alethes, een Black-billed Turaco *Turaco schuettii* en een paartje Dusky Crimsonwings. In het moeras zelf had ik al na een minuut tapen een Grauer's Swamp Warbler (endemisch voor de regio en geclassificeerd als bedreigd) en een Blue-headed Coucal *Centropus monachus*. Het laatste stuk door de kloof leverde een zingende Archer's Ground-Robin *Cossypha archeri* (endemisch voor de regio) en enkele Banded Prinia's *Prinia bairdii* op.

Conclusie

Het Nyungwe forest is zeer goed te combineren met een vogelreis door Oeganda en som-

mige regio-endemen (zoals Grauer's Swamp Warbler en Grauer's Warbler, Rwenzori Turaco, Handsome Francolin, Red-throated Alethe en Dusky Crimsonwing) die in het Bwindi Inpenetrable Forest (de plek voor de Albertine Rift endemen in Oeganda) erg lastig zijn, zijn hier verbazingwekkend algemeen.

Dit park heeft in korte tijd een enorme indruk op mij achtergelaten. Ik heb in drie volle dagen slechts een fractie van het park kunnen bewonderen en toch een groot aantal regio-endemen en zeer zeldzame soorten kunnen waarnemen. Als het park in de toekomst door meer vogelaars wordt bezocht zal de nu al indrukwekkende lijst zeker worden uitgebreid en zullen tot nu toe onbereikbare soorten als Congo Peacock en Congo Bay-Owl misschien wel worden bevestigd.

Helaas worden de entreprijzen net zoals in Oeganda voortdurend verhoogd en zal het park voor de low-budget vogelaar vrij snel 'te duur' worden. Het is dus zaak om het Nyungwe Forest zo snel mogelijk te bezoeken!

Arjan Dwarshuis,
Brugsestraat 60,
2587 XV Den Haag

E-mail: arjandwarshuis@casema.nl

De Cook-eilanden en Frans Polynesië

Inleiding

In september 2004 bezocht ik, via een georganiseerde reis met Birdquest, de Cook-eilanden en Frans Polynesië in de Stille Oceaan. Mijn voornaamste reden om van deze reis was het grote aantal soms serieus bedreigde en tegelijkertijd tot de verbeelding sprekende soorten. De eilanden die we met deze reis bezochten zijn:

- De Cook-eilanden met Rarotonga, Aitutaki, Mangaia en Atiu
- Frans Polynesië, dat bestaat uit drie eilandgroepen, de Genootschapseilanden met Tahiti, de Marquesas-eilanden met Nuku Hiva en Ua Huka, en de Tuamotu-eilanden met Fakarava, Tahanea, Niau, Rangiroa en Makatea.

Op de hierboven genoemde eilanden komen 23 soorten voor die genoemd worden in *Threatened birds of the world*. Op al deze 23 soorten zal ik hieronder in het kort ingaan, waarna ik (via de locatiebeschrijvingen) tevens zal ingaan op een aantal andere endemische soorten die wat algemener zijn. Vanwege de geïsoleerde ligging van de eilanden is het soortenaantal beperkt. In totaal zagen wij in drie weken tijd slechts 67 soorten, waarvan 10 geïntroduceerde. Van de 57 inheemse soorten waren voor mij 42 lifers, een merkwaardige verhouding!

Wat is de beste tijd voor een bezoek?

De beste periode voor een bezoek is in september-oktober, omdat deze periode samenvalt met (het begin van) de broedtijd. Bovendien wordt dan de beperkte lokale avifauna aangevuld met overwinteraars, waaronder Wandering Tattler *Tringa incana*, Aziatische Goudplevier *Pluvialis fulva* (talrijk) en Bristle-thighed Curlew *Numenius tahitiensis*. Ook ontloop je dan het orkaanseizoen dat zich manifesteert tussen half november en half maart.

Wat wordt de strategie?

Of je nu kiest voor zelf organiseren of je aansluiten bij een georganiseerde reis, in beide gevallen is het een kostbare en tijdrovende aangelegenheid. Door je aan te sluiten bij een georganiseerd vogelreisbureau kan je wellicht tijd besparen, omdat logistieke activiteiten uit handen worden genomen en je kan profiteren van de kennis van lokale onderzoekers. Je zou er ook voor kunnen kiezen het aantal te bezoeken eilanden te beperken als je wilt besparen op binnenlandse vluchten, maar dan mis je wel een

aantal goede soorten (sommige komen maar op één of twee bereikbare eilandjes voor).

Aan de lange vlucht via Los Angeles valt echter niet te ontkomen. En als je soorten als Tuamotu Sandpiper *Prosobonia cancellata* en Tuamotu Kingfisher *Todirhamphus gambieri* aan je lijst wilt toevoegen ben je gebonden aan lange boottochten.

Bespreking van de 23 bedreigde of kwetsbare soorten

Tahiti Petrel *Pseudobulweria rostrata* - Deze in aantal afnemende soort is in het hele gebied aan te treffen tijdens boottochten op volle zee. Wij hadden een dagtotaal van 15. Als het wat winderig is, neemt de kans op deze (en andere soorten) stormvogels toe en word je bovendien getraind in het ontwikkelen van zeebenen.

Phoenix Petrel *Pterodroma alba* - Geschat wordt dat deze soort de afgelopen 40 jaar met 60% is afgenomen. In totaal zagen wij er drie, tijdens onze boottocht over de diepe zeeën rond Tahiti.

Tuamotu Sandpiper - De populatie wordt geschat op 500 tot 900 individuen en is afnemende. De soort is in zijn voorkomen beperkt tot atollen (koraalrichels) in de Tuamotu-eilanden, waar hij voorkomt op *motu's* (verheven eilandjes op de atollen). Het rattenvrij zijn (en houden!) van dergelijke motu's is essentieel voor het voortbestaan van deze weinig schuwe, zelfs nieuwsgierige, soort. Tahanea is de makkelijkst bereikbare plek, hoewel het per zeilcatamaran c 20 uur varen is van het atol Fakarava, dat van een vliegveld is voorzien. Wij kwamen tot c 15 individuen. Het was voor mij de *bird-of-the-trip*; het deel te zijn van hun aanwezigheid in een paradijselijke omgeving (een onbewoond eilandje met talrijke eveneens tamme zeevogels, omgeven door koraalriffen en haast surrealistische turkooizen lagunes) is iets om nooit te vergeten.

Bristle-thighed Curlew - Deze soort die in Alaska broedt, overwintert op eilanden in de Stille Zuidzee. Het grootste aantal (14) zagen wij op Tahanea maar ook op andere plaatsen heb je kans. Checken van het gras rond landingsbanen van vliegvelden op bijvoorbeeld Rarotonga en Aitutaki kan eveneens deze soort opleveren. Door een volledige rui kan deze soort enige tijd niet vliegen, wat hem kwetsbaar maakt voor predatie door honden en katten.

Polynesian Ground-Dove *Gallicolumba erythroptera* - Deze soort, die nog maar zelden wordt waargenomen, komt op nog maar één plek voor in het atol Rangiroa, op een van de beboste motu's. Wij zagen daar drie mannetjes. Het trieste vermoeden bestaat dat uitsterven, door predatie (ratten en katten), landschapsvernietiging (door mensenhand en orkanen) onafwendbaar is.

Cook Islands Fruit-Dove *Ptilinopus rarotongensis* - Deze soort komt allen nog voor op Rarotonga en Atiu, en heeft een populatie van ongeveer 400. De makkelijkste plek om hem te vinden is wellicht op Rarotonga, langs de zogenaamde

'cross-island trek'. Deze trek (de enige op dit ruige eiland) begint bij de nederzetting Avatiu, aan de noordkant van het kleine eiland Rarotonga (38 km omtrek).

Atoll Fruit-Dove *P coralensis* - Het voorkomen van deze fruit-dove is beperkt tot plantages op atollen, en is daardoor kwetsbaar. Wij zagen acht exemplaren op het eiland Niau, dat lastig te bereiken is. Dit eiland heeft namelijk geen haven of aanlegsteiger; je moet direct van de zodiak op glibberig en scherp koraal stappen, waarbij de branding een extra handicap is. Dit eiland is bovendien niet te bezoeken zonder permissie vooraf. Aansluiting bij een georganiseerde vogelreis is daarom aan te bevelen.

Makatea Fruit-Dove *P chalcurus* - Voor deze soort moet je naar het eilandje Makatea, een steil uit de zee oprijzend koraaleiland. Tijdens ons bezoek zagen wij 12 individuen. Het verdient andermaal aanbeveling mee te gaan met een georganiseerde vogelreis. Als je toch op eigen gelegenheid gaat, verzeker je er dan van dat de bemanning van de boot (en de noodzakelijke zodiaks) veel ervaring heeft, want de ingang van het haventje is smal en de golven kunnen hoog zijn.

Polynesian Imperial-Pigeon *Ducula aurorae* - Aangezien het vrijwel zeker is dat deze soort op Tahiti is uitgestorven, kan hij beschouwd worden als een endemische soort voor het hiervoor omschreven eilandje Makatea, waar wij 30 exemplaren zagen.

Marquesan Imperial-Pigeon (of Nukuhiva Pigeon) *D galeata* - De (afnemende) populatie van deze soort telt minder dan 300 individuen; hij komt alleen voor op Nuku Hiva en Ua Huka in de Marquesas archipel, ongeveer 2.5 uur vliegen van Papeete op Tahiti. Wij zagen één paartje op Nuku Hiva, nabij het plaatsje Hatiheu in het noorden van het eiland.

Blue Lorikeet *Vini peruviana* - Trek enkele uren uit voor een bezoek aan Aitutaki (45 minuten vliegen van Rarotonga) en je hebt deze soort 'in the pocket'. Het eiland Aitutaki is de makkelijkste plek om deze soort te vinden, vooral in de omgeving van de Vaiepeka Road.

Ultramarine Lorikeet *V ultramarina* - Een zekere plek voor deze soort is het eilandje Ua Huka, ongeveer twee uur varen per gecharterde boot van het eiland Nuku Hiva. Er loopt maar één weg over dit eiland en als je die volgt, vind je hem wel (vooral in de lagere delen, waar de vegetatie dichter is).

Tahiti (Polynesian) Swiftlet *Aerodramus leucophaeus* - Deze soort komt alleen op Tahiti voor. In de steile rotswanden in de (niet vrij toegankelijke) Papehue vallei is een broedkolonie van deze strikte endemische soort met een kleine, maar stabiele populatie van 800 tot 1000 individuen.

Atiu Swiftlet *A sawtelli* - Zoals de naam ook hier al aangeeft is het voorkomen van deze soort ook beperkt tot één eiland, namelijk Atiu in de Cook-eilanden. De soort heeft een stabiele broedpopulatie van c 300 individuen en is rondvliegend aan te treffen. Er gaat echter niets boven een bezoek (onder begeleiding) aan de broedkolonie in donkere (zwart-donkere!) rots-holten, waar bovendien hun echolocatie te horen is.

Marquesan Swiftlet *A ocistus* - Deze soort is algemeen op Nuku Hiva en Ua Huka in de Marquesas-eilanden.

Mangaia Kingfisher *T ruficollaris* - Het voorkomen van deze soort is beperkt tot het eilandje Mangaia (in de Cook-eilanden), waar de populatie tussen 400 en 600 individuen ligt. Een dagbezoek moet voldoende zijn om deze soort te vinden en goed te kunnen bestuderen.

Tuamotu Kingfisher - De wellicht zeldzaamste

ijsvogelsoort ter wereld (51 individuen) komt voor op het moeilijk toegankelijke Niau, waar de aanwezige ratten een serieuze bedreiging vormen (In Polynesië en op de Cook-eilanden zijn nergens predatoren om het aantal ratten in te tomen). Met de hulp van een bewoner, die manchetten om broedbomen plaatst, vonden we uiteindelijk één exemplaar.

Rarotonga Monarch *Pomarea dimidiata* - Het brongebied voor deze soort is Rarotonga, waar zware inspanningen door lokale vogelaars de populatie hebben opgekrikt van een *all-time-low* van 27 naar 273 individuen. Enige jaren geleden werd een paartje uitgezet op Atiu. Op Rarotonga is de beste plek het zogenaamde Takitumu Conservation Area, een fraai maar niet vrij toegankelijk reservaat. We zagen hier enkele exemplaren.

Tahiti Monarch *P nigra* - Deze soort, met een wereldpopulatie van thans slechts 40 individuen, komt voor in slechts vier valleien op Tahiti, die uiteraard strikt beschermd zijn (dus niet vrij toegankelijk!). Broedbomen worden van manchetten voorzien en er wordt gif uitgestrooid tegen ratten. Ook agressie van Common Mynah *Acridotheres tristis* en de Red-vented Bulbul *Pycnonotus cafer* (beide geïntroduceerd) is als oorzaak van de afname beschreven. Tijdens ons begeleide bezoek zagen aan de Papehue vallei zagen wij een paartje en een jong.

Iphis Monarch *P iphis* - De broedpopulatie van deze soort (c 600 paar) is nagenoeg beperkt tot het eiland Ua Huka in de Marquesas archipel; een bezoek aan de (met permissie te bezoeken) botanische tuin is aan te raden om deze soort goed te zien te krijgen.

Tahiti Reed-Warbler *Acrocephalus caffer* - Deze soort met een wereldpopulatie van enkele 100-en individuen komt alleen voor op Tahiti. De beste plek is de prachtige Papenoo vallei, die makkelijk bereikbaar is. Vanaf de plaats Papenoo

volgt een weg (alleen te berijden met een four-wheel-drive) de gelijknamige rivier. De soort is met enige inspanning te vinden in bamboeaanplant.

Cook-Islands Reed-Warbler *A kerearako* - Deze soort is niet te missen op het eilandje Mangaia maar degradatie van het landschap, predatie door ratten en concurrentie van Common Mynah vormen wel een bedreiging.

Rarotonga Starling *Aplonis cinerascens* - Naar schatting schommelen de aantallen rond de 500 individuen. Het voorkomen is beperkt tot het ruige binnenland van Rarotonga. De eerder genoemde cross-island trek (zie bij Cook-Islands Fruit-Dove) vormt een goede basis. Wij zagen in totaal 10 exemplaren maar het valt niet mee hem zittend te zien.

Bespreking van de eilanden

Cook-eilanden

Rarotonga - Dit is het grootste van de Cook-eilanden en bereikbaar via internationale vluchten. Het gehele binnenland is ruig en nauwelijks toegankelijk. Alle activiteiten en ontsluitingen liggen in de smalle en vlakke kustzone, waardoor een goede weg loopt. Deze cirkelweg heeft een lengte van 38 kilometer. De grazige vlakke rond het vliegveld produceert Aziatische Goudplevier, terwijl er een kleine kans is op Bristle-thighed Curlew. De koraalriffen geven een behoorlijke kans op Wandering Tattler. De zogenaamde cross-island trek, die begint bij Avarua, ontsluit het binnenland enigszins en levert met enig zoekwerk soorten op als Cook Islands Fruit-Dove, Pacific Imperial-Pigeon, Long-tailed Cuckoo *Eudynamis taitensis* en Rarotonga Starling. Red-tailed Tropicbirds *Phaethon rubricauda* en Common White Terns *Gygis alba* vliegen regelmatig over en ook zagen wij een Herald Petrel *P heraldica* zijn broedgebied komen verkennen. De Rarotonga Monarch is te vinden in het niet vrij toegankelijke Takitumu Conservation Area.

Aitutaki - Dit eiland is met 6 km lengte en maximaal 3 km breedte qua omvang ongeveer een kwart van de lagune, waarin het gelegen is. Het ligt op 259 km ten noorden van - of 45 minuten vliegen van - Rarotonga. De wijde omgeving van het vliegveld is goed voor overwinterende Aziatische Goudplevier. De soort, waar het hier om gaat, is de Blue Lorikeet, die makkelijk te vinden is, vooral in de buurt van bananenplantages langs de Vaipeka Road. Vanaf het immense vliegveld kan je gebruik maken van hotelbussen om je af te zetten op de gewenste plek en je daar weer op te halen voor de terugvlucht. O ja, aan bloemenkransen valt nergens te ontkomen!

Mangaia - Als je de Mangaia Kingfisher en Cook-Islands Reed-Warbler wilt waarnemen, is een bezoek aan dit kleine koraaleiland noodzakelijk. Beide soorten zijn makkelijk te vinden in de meer beboste gebieden. Mangaia ligt op 40 minuten vliegen van Rarotonga en is het meest zuidelijke eiland van de Cook-eilanden.

Atiu - De zogenaamde Anatakitaki Cave is de broedplaats van de Atiu Swiftlet, maar om deze soms steile en altijd pikdonkere grotten te bezoeken is het raadzaam een lokale gids in te huren. Meestal zie je er ook wel enkele buiten rondvliegen. De hier ook voorkomende Chattering Kingfisher *T tuta* is makkelijker en soms al aan te treffen in de buurt van het vliegveld; de vogel is nogal luidruchtig. Ook is hier enkele jaren geleden een paartje Rarotonga Monarch uitgezet. Verder kun je hier ook de uit Nieuw Zeeland afkomstige en hier overwinterende Long-tailed Cuckoo waarnemen. Atiu ligt op 45 minuten vliegen van Rarotonga.

Frans Polynesië

Tahiti - Dit is wel het meest bekende eiland van Frans Polynesië, en het meest toeristische eiland. Tahiti heeft de meest interessante soorten in het ruige binnenland. Vanzelfsprekend bewonder je aan de kust eerst de talrijke Common White Tern. Vanaf de plaats Papenoo

loopt een weg (alleen voor four-wheel-drive voertuigen) langs de gelijknamige rivier het binnenland in, waar Witstaartkeerkringvogel *P lepturus* rondvliegen. Hier vind je verder de vijf endemische soorten als Grey-green Fruit-Dove, Tahiti Kingfisher, Tahiti Reed-Warbler (in bamboe) en de ook eerder beschreven Tahiti Swiftlet en Tahiti Monarch in de Papehue vallei. Verder zijn Swamp Harrier *Circus approximans* en Pacific Swallow *Hirundo tahitica* algemeen op het gehele eiland.

Nuku Hiva - Nuku Hiva is onderdeel van de Marquesas-eilanden en ligt op 2,5 uur vliegen van Tahiti. Dé soort hier is Marquesan Imperial-Pigeon. De drie andere soorten die endemisch zijn voor de Marquesas-eilanden zijn de talrijke Marquesan Reed-Warbler die letterlijk overal is aan te treffen en zich goed laat horen, White-capped Fruit-Doves *P dupetithouarsii* die niet te missen zijn, terwijl meer in het binnenland Marquesan Swiftlets rondvliegen. In de haven en buitengaats zijn zowel Black Noddy *Anous minutus* als Blue Noddy *Procelsterna cerulea teretirostris* te vinden. Voorts komt hier de Little White Tern *G a microrhyncha* voor, die duidelijk verschilt van Common White Tern.

Ua Huka - Dit eilandje op 2,5 uur varen van Nuku Hiva herbergt twee interessante endemische soorten die hiervoor reeds werden beschreven, Ultramarine Lorikeet en Iphis Monarch. Ook Marquesan Swiftlet en Marquesan Reed-Warbler komen hier voor, alsmede Little White Tern. Hiermee heb je - endemen niet meegerekend - het soortenpallet wel gehad. De boottocht tussen Ua Huka en Nuku Hiva levert drie soorten Noddy's op: Noddy *A stolidus*, Black Noddy en Blue Noddy, en verder Audubon's Shearwater *Puffinus lherminieri*, Bulwers Stormvogel *Bulweria bulwerii* en Tahiti Petrel. Met geluk is de Phoenix Petrel tijdens deze tocht waar te nemen. Vlak onder Ua Huka bevindt zich een grote broedkolonie Bonte Sterns *Onychoprion fuscata* van ongeveer 1000 paar.

Tuamotu

Tahanea - Het atol Tahanea ligt op c 20 uur varen van het per vliegtuig (vanuit Tahiti) bereikbare Fakarava. Als er één plek op aarde is die de benaming paradijs verdient, is het Tahanea wel: turkooizen lagunes, prachtige koralen en zonbeschenen motu's met een weelderige vegetatie omgeven door witte zandstranden. Hier telden wij 15 fotogenieke Tuamotu Sandpipers en verschillende overwinterende Bristle-thighed Curlews. Verder broeden hier grote aantallen zeevogels, die totaal niet schuw zijn, omdat ze nauwelijks ervaring hebben met mensen: Bruine Gent *Sula leucogaster*, Maskergent *S dactylatra*, Roodpootgent *S sula*, Spectacled Tern *O lunata*, Kuifstern *Sterna bergii*, Black Noddy, Noddy en de sprookjesachtige Common White Tern waarvan het vrouwtje één ei op een knik in een tak legt; ook broeden hier Great Frigatebird *Fregata minor* en Kleine Fregatvogel *F ariel*.

Niau - Dit is een atol zonder haven en er is toestemming nodig om het te betreden. Wij waren de eerste groep vogelaars die het geluk hadden een exemplaar van de eerder genoemde Tuamotu Kingfisher te aanschouwen. De aanwezigheid van ratten is niet in zijn voordeel, ondanks de beschermingsactiviteiten van twee van de 100 bewoners. Verder namen we hier de eerder beschreven Atoll Fruit-Dove waar.

Rangiroa - Dit is eveneens een atol en heeft een lagune met een doorsnede van 50 km, waar Tahiti in zou passen. Het is erg toeristisch met diverse hotels en een vliegveld. Op een motu aan de uiterste westrand van de lagune komt de bedreigde Polynesian Ground-Dove voor. Verder zijn ook hier grote zeevogelkolonies. Tuamotu Sandpipers troffen wij overigens hier niet aan.

Makate - Een bezoek van drie uur is voldoende om de twee interessante duivensoorten te zien, namelijk Makatea Fruit-Dove (endemisch voor dit eiland) en Polynesian Imperial-Pigeon. De lokale bewoners - c 150 in getal - zijn goed op de

hoogte van deze soorten. De oude haven is totaal vervallen en het per zodiak varen door de smalle doorgang kan vanwege de sterke branding een interessante gebeurtenis zijn! Ervaren bootmannen zijn essentieel.

Slotwoord

Op basis van mijn persoonlijke ervaring raad ik de reis van het Britse Birdquest van harte aan. Verder doe ik een oproep aan een ieder die er naar toe wil gaan, of het nu georganiseerd is of op eigen gelegenheid, de hoogste prioriteit te

geven aan soortbescherming. De vogels zijn overal weinig schuw en vaak zelfs nieuwsgierig. Als je geduld betracht, zullen je vogelervaringen onuitwisbaar zijn. Respecteer de vogels en de omgeving waarin zij leven, om met een citaat van Chief Seattle, opperhoofd van de Duwamish-stammen, uitgesproken in 1855 en nog steeds actueel te eindigen: *‘Wat er met de aarde gebeurt, gebeurt er met de kinderen van de aarde. De mens heeft het web van het leven niet geweven; hij is slechts één draad ervan. Wat hij met het web doet, doet hij met zichzelf...’*

Adri Remeeus,
Smaragdhorst 324,
2592 RX Den Haag
Telefoon: 070-3445418;
E-mail: aremeeus@wanadoo.nl

Pinky

Van het lijstje 'Top 10 moeilijk te bereiken soorten' waren voor de deelnemers aan de *Atlantic Odyssey 2004* er 2 weggelegd, de *Inaccessible Island Rail Atlantisia rogersi* en de *Emperor Penguin Aptenodytes forsteri*. Toen Ben van der Velden en auteur in *Ushuaia* inscheepten op de *Professor Multanovskiy (PM)* voor de AO 2005, was er alle vertrouwen dat in de komende weken beide soorten ons ten deel zouden vallen. Het pakte wat anders uit.

Voor de Emperor Penguin kon geen probleem zijn. Op de AO 2003 waren er 3 gezien, en in 2004 zelfs 8, steeds op het traject tussen het Antarctisch schiereiland en de South Orkney eilanden. Meestal ging het om solitaire exemplaren, maar ook enkele bij elkaar, staande op ijsvelden. Op 15 maart 2005 gebeurde het, nog in de Weddell Zee, op weg naar de Antarctic Sound. Een wonderlijk stille avond, zonnig en kraakhelder met rondom ijsbergen, waartussen onze PM langzaam manoeuvreerde.

Voortdurend Adelie Penguins *Pygoscelis adeliae*, Wilson's Petrels *Oceanites oceanicus*, Snow Petrels *Pagodroma nivea* en Antarctic Terns *Sterna vittata*. Ver weg op een ijsveld een suspecte pinguïn. Alleen. De vogel leek flink uit de kluiten gewassen, maar met niets vergelijkbaars in de nabijheid, valt ook (of juist!) in poolgebieden over grootte weinig zinnigs te zeggen. De kapitein kreeg het verzoek terug te manoeuvreren richting ijsveld, waarna de laatste twijfel verdween... een onvolwassen Emperor. Aan

Spectacled Petrel *Procellaria conspicillata* Tristan da Cunha maart 2005

boord opluchting en gejuich. Het bleef de enige van de AO 2005. Maar goed, placht Jowi de Roever niet te zeggen 'wat zeldzaam is moet zeldzaam blijven?'

Na intens beleefde zeevogelervaringen lag 14 dagen later, op 29 maart, de PM voor anker voor Inaccessible Island, een van de eilanden van de Tristan-groep. Onder de vogelaars optimisme. Bij nadering van Cooper Island bij South Georgia waren 3 South Georgia Pipits *Anthus antarcticus* de PM letterlijk tegemoet komen vliegen. En de beide edemen van het eiland Gough, de Gough Moorhen *Gallinula comeri* en de Gough Bunting *Sporophila frontalis* waren ook veiliggesteld. Weliswaar is Gough net zo ontoegankelijk als Inaccessible, maar vanuit de voor de kust pendelende zodiacs waren beide soorten prima te zien geweest. Inaccessible ligt 40 kilometer zuidwestelijk van Tristan da Cunha. Beide voorgaande jaren was het gelukt aan land te gaan, zodat toen het ledental van de exclusieve Inaccessible Island Rail Club met enkele tientallen was gegroeid. Eenmaal op het eiland, zijn de rallen niet moeilijk te vinden; Peter Ryan schat dat er 8400 paren huizen.

Met veel wind en branding zag het er op 29 maart 2005 niet gunstig uit. Als proef poogde een zodiac te landen op het Blenden Hall strandje. Bij die poging liep Tony Marr een gebroken rib op, waarna van verdere landing werd afgezien. In 2005 dus geen Inaccessible Island Rail, de kleinste niet vliegende vogel op deze wereld. Het was wel slikken. 's Middags op Nightingale Island boden de Tristan Bunting *Sporophila falcirostris* en de Wilkins Bunting *Sporophila schistacea* enige compensatie.

Nu met de herontdekking van de Ivory-billed Woodpecker *Campephilus principalis* het ongelofelijke is gebeurd, valt er wat voor te zeggen meer tijd te besteden aan soorten die 'er misschien nog zijn', zodat het dan wellicht nog tot beschermende maatregelen kan komen. Te denken valt dan aan de Imperial Woodpecker *Campephilus imperialis*, Crested Shelduck

Tadorna cristata, Eskimo Curlew *Numenius borealis* en Slender-billed Curlew *Numenius tenuirostris*. Voor de laatste staat wederom een zoekactie op stapel in het broedgebied, nu op de grens van Rusland en Kazachstan, circa 1000 kilometer zuidelijk van de regio waar tot dusver gezocht werd.

In een overzicht van 'Top 10 van misschien nog bestaande soorten' hoort ook thuis de Pink-headed Duck *Rhodonessa caryphyllacea*. 1935 zou het laatste jaar zijn van waarneming van een vogel in het wild, maar niet alle bronnen zijn eensluidend. Zeker is dat de laatste vogel in gevangenschap ergens in Frankrijk zat, een exemplaar dat in 1944 aan zijn einde kwam. Indien 'Pinky' er nog zou zijn, geven deskundigen afgelegen delen van Kachin in Noord-Myanmar (Burma) enige kans. Uit deze regio komen wat recentere 'onbevestigde' waarnemingen. Kachin State ligt in een van de onrustiger delen van het helaas toch al niet vrij van politieke woelingen zijnde Myanmar. Toch gaan er de laatste jaren expedities in Kachin op zoek naar Pinky,

waaronder nu al voor het zesde achtereenvolgende winterhalfjaar ook een Nederlandse. Auteur had het voorrecht tweemaal mee te kunnen. Anderen zoeken ook. Een expeditie van BirdLife meldde eind november 2004 een mogelijke waarneming. Omdat de waarnemers niet zeker waren, spraken ze af te zwijgen. Het zet aan het denken dat een touroperator van coreizen zich niet hield aan deze afspraak...

Zijn er nog Pinkies? Een feit is dat in Kachin decennialang nauwelijks naar vogels is gekeken. Tijdens de 6 expedities werden verscheidene nieuwe vogelsoorten ontdekt voor Myanmar, alle trekkers en/of overwinteraars afkomstig van noordelijker breedten. In januari 2000 ontmoetten wij langs de rivier de Irrawaddy een jager, die bezig was met een vernuftige houtje-touwtje constructie Kraanvogels *Grus grus* te vangen op een zandbank in de rivier, de overnachtingsplaatsen. Deze wees zonder voorbehoud Pinky aan als een soort die hij kende en zo nu en

dan zag, in een ander gebied. Bij een latere expeditie voeren wij een rivier op, richting door onze jager aangegeven regio. Te zien kregen wij op die tocht White-bellied Herons *Ardea insignis*, White-winged Ducks *Cairina scutulata* en Masked Finfoots *Heliopais personata*, maar geen Pinkies. De op kaarten aangegeven, mogelijk aantrek-

kelijke moerasgebieden waren (inmiddels?) rijstvelden. Maar toch, na die Ivory-billed Woodpecker.... wie weet?

Gerard Ouweneel

Ranking van Nederlandse vogelaars met hun wereldlijst

Bijgewerkt tot 15 november 2006

ranking	naam	aantal	ranking	naam	aantal
1	Jan Vermeulen	6397	29	Chris Quispel	3350
2	Henk Hendriks	5730	30	Dick Meijer	3340
3	Peter Maaskant	5583	31	Hans J. Geuze	3255
4	Wiel Poelmans	5572	32	Arjan Dwarshuis	3250
5	Jowi de Roever †	5250	33	Laurens Steijn	3178
6	Olga Aardoom	5238	34	Remco Hofland	3123
7	Roy de Haas	5226	35	Jan Zwaaneveld	3100
8	Anja Nusse	5214	36	Wim ten Have	3100
9	Adri Remeeus	5095	37	Hans Westerlaken	3065
10	Eric Bos	5010	38	Arnold Meijer	3037
11	Rob Goldbach	4745	39	Ries Samsom	3035
12	Rolf de By	4453	40	Wilfried Mahu	2991
13	Rob Bouwman	4444	41	Adriaan Dijksen	2978
14	Arnoud van den Berg	4252	42	Bram Paardenkooper	2970
15	Ruud Schenk	4150	43	Sander Lagerveld	2926
16	Roland van der Vliet	4047	44	Wim van Splunder	2921
17	Marc Guyt	3785	45	Dirk de Moes	2850
18	Cecilia Bosman	3597	46	Danny Laponder	2800
19	Frank van Groen	3542	47	Wil Leurs	2767
20	Hans Meijer	3535	48	Pieter van der Luit	2731
21	Jacques Ruinaard	3500	49	Peter Eerdmans	2699
22	Eduard Sangster	3485	50	Rinse van der Vliet	2690
23	Jan van de Leur	3459	51	Simon Plat	2686
24	Teus Luijendijk	3445	52	Kees Scharringa	2622
25	John van der Woude	3401	53	Jan Mulder	2616
26	Nollie Marissen	3396	54	Wim Wisse	2593
27	Nicolaas van Zalinge	3377	55	Karen Hartog	2553
28	Gerard Ouweneel	3365	56	Ed Opperman	2550

Ranking

57	Carl Derks	2528	75	Rob Westerduijn	1902
58	Marcel Capello	2515	76	Koen Job	1891
59	Mario Renden	2512	77	Erik Lam	1872
60	Jan van der Laan	2499	78	Vincent Stork	1869
61	Arjan van Egmond	2495	79	Justin Jansen	1863
62	Han Buckx	2360	80	Arthur Geilvoet	1839
63	Rob ter Ellen	2350	81	Edwin de Weerd	1830
64	Peter van Scheepen	2318	82	Vincent van der Spek	1810
65	Jelle Scharringa	2300	83	André van Aken	1741
66	Max Berlijn	2246	84	Hein Prinsen	1735
67	Hans van der Meulen	2203	85	Aat Schaftenaar	1700
68	Jo Rampen †	2200	86	Caroline Aardoom	1653
69	Henk van der Jeugd	2188	87	Andre van der Plas	1651
70	Theo Bakker	2131	88	Rob Olivier	1646
71	Ruud Lekkerkerk	2083	89	Hans Janse	1625
72	Nico Slabbekoorn	2000	90	Marina Dijs/Udo Rijlaarsdam	1600
73	George Sangster	2000	91	Dave van der Spoel	1551
74	Jan Bisschop	1917			

Ranking

Meer dan 1500 soorten in het wild gezien en nog niet opgenomen in de ranking van club 4500? Stuur je totaalstand op naar Club 4500 (Club4500@hotmail.com) voor vermelding in het volgende nummer. De ranking is tevens in te zien op de website van Dutch Birding, deze wordt periodiek bijgewerkt.

Buff-tailed Coronet *Boissonneaua flavescens* Tandayapa, Ecuador, mei 2005
(Roy de Haas / www.agami.nl)

